

Congres LEZEN CENTRAAL

Marloes Robijn
over meertaligheid

Interview Marco Kunst

over het jeugdboek van
de Maand van de Filosofie

OP DE COVER Davien Dierickx

maakt stijlvolle,
kleurrijke illustraties

12

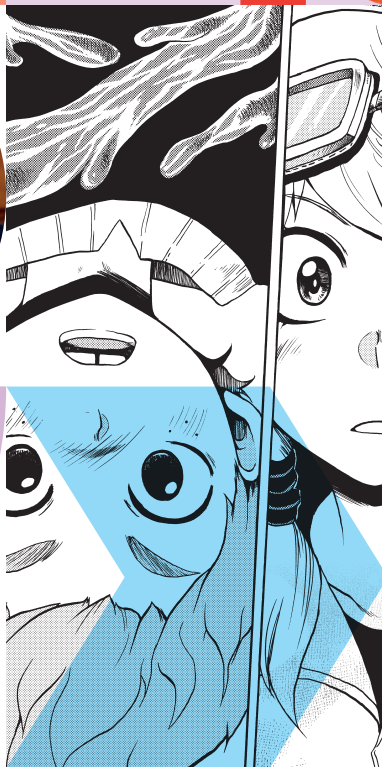
6-12 jaar
**'DOOR TE LEZEN,
LEER JE DENKEN'**

Interview
Marco Kunst

DE THUISTAAL ALS FUNDAMENT

Congres Lezen
Centraal

4

22

15-18 jaar
**ALS WARME BROODJES
OVER DE TOONBANK**
Manga

7

Vergeet Happy Feet!

Pinguinboeken
voor kinderen

8

Eerst het net breed uitwerpen

Interview
Romkje de Bildt

10

0-6 jaar

Ritme, rijm en taco's Voorlezende vaders

12

0-6 jaar

Blikveld

16

6-12 jaar

Blikveld

18

12-15 jaar

Lezen met De Leescyclus

Didactische kaartenset

20

12-15 jaar

Blikveld

24

15-18 jaar

Blikveld

26

Prikkels

Honderd jaar
Paul Biegel

28

Passie voor taal

Liesbeth Rasker

30

Fictie als richtingaanwijzer

Interview
Sara de Monchy

32

Atelierbezoek Davien Dierickx

34

Het vak Leesbevorderaars over de praktijk

35

Column David Vlietstra Reading Challenge

36

Agenda & mededeling Stichting Lezen

EEN ONMISKENBARE SUPERKRACHT

Drie jaar geleden woonde ik de International Summit of the Teaching Profession (ISTP) bij, een prestigieuze conferentie georganiseerd door Education International. Elk land wordt vertegenwoordigd door de minister van Onderwijs en de voorzitter van de grootste onderwijsbond. Tijdens deze bijeenkomst maakte de toenmalige Amerikaanse minister van Onderwijs Miquel Cardona een opmerking die mij is bijgebleven. Hij sprak met bewondering over de taligheid van de deelnemers en stelde: *'Multilingualism is a superpower.'*

Een typisch Amerikaanse uitspraak, vonden velen wellicht. Superlatieven en grootse woorden zijn immers hun handelsmerk. Toch had hij helemaal gelijk. Meertaligheid is een superkracht. Het opent deuren naar nieuwe werelden, verrijkt onze communicatie en biedt ons inzichten die anders verborgen zouden blijven.

Wat een contrast met hoe we er vroeger tegenaan keken. Als een kind thuis een andere taal sprak, werd dat vaak gezien als een beperking. Er werd gedacht dat het leren van de schooltaal – en daarmee ook het leren lezen – erdoor zou worden bemoeilijkt. Gelukkig heeft gedegen onderzoek ons inmiddels anders geleerd.

Kinderen die in hun moedertaal worden voorgelezen, beginnen hun schoolcarrière met een stevige basis. Meertaligheid blijkt juist een krachtbron te zijn, die niet alleen de taalontwikkeling stimuleert, maar ook de cognitieve en sociale vaardigheden verrijkt. Eentaligheid is in vergelijking daarmee maar beperkt.

Meertaligheid is dus veel meer dan een handige vaardigheid; het is een bron van ongekende mogelijkheden. Laten we die superkracht koesteren en benutten – zowel in het onderwijs als daarbuiten. Op 2 april staat Lezen Centraal in het teken van meertaligheid. Ik hoop je daar te ontmoeten!

Hartelijke groet,
Tamar van Gelder

Wie leest
heeft
een goed
verhaal

WELKOM

Door Tamar van Gelder

“**MEERTALIGHEID BIEDT INZICHTEN DIE ANDERS VERBORGEN BLIJVEN**”

LEZEN

Kwartaaltijdschrift voor leesbevordering en literatuureducatie, uitgave van Stichting Lezen.

Professionals en studenten op het gebied van leesbevordering en literatuureducatie ontvangen Lezen gratis door zich aan te melden via lezen.nl

Redactieadres
Stichting Lezen,
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam.
020-6230566
redactie@lezen.nl

Hoofdredacteur
Tamar van Gelder

Eindredactie
Annemarie Terhell
Eva Gerrits

Redactie
Maarten Dessing
Martijn Nicolaas
Mirjam Noorduijn
Annemarie Terhell
Desirée van der Zander

Medewerkers aan dit nummer
Lien Geeroms
Anne Stalinski
Elisabeth Tijssen
David Vlietstra

Ontwerp & art direction
Erik olde Hanhof
Judith Schoffelen

Uitgever
Stichting Lezen

Druk
Zalsman BV

Coverbeeld
© Davien Dierickx

Abonnementen
Abonnementenbeheer
adreswijziging, abonneren
of opzeggen tijdschrift
Lezen? Vul het formulier
in op lezen.nl

Voor overige vragen
Abonneeservice
Tijdschrift Lezen
0172 476085 (tijdens
kantooruren) of info@spabonneeservice.nl

© Maart 2025
Stichting Lezen

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd door middel van enige methode of vorm dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISSN 1570-9698.
De inhoud van Lezen is auteursrechtelijk beschermd. Eventuele rechthebbenden die wij niet hebben kunnen achterhalen, verzoeken wij contact op te nemen met de uitgever.

Projecten met dit icoon zijn mogelijk gemaakt door Stichting Lezen.

@stichtinglezen

lezen.nl

Lezen
STICHTING LEZEN

Stichting Lezen is de drijvende kracht achter de leesbevordering in Nederland. Zij genereert kennis over lezen en verbindt partijen die er samen voor zorgen dat kinderen en jongeren goede en gretige lezers worden en blijven.

De thuis taal als fundamente

Woensdag 2 april vindt het jaarlijkse Stichting Lezen-congres plaats. Het thema dit jaar is 'De kracht van meertaligheid'. Vooruitlopend op het congres vertelt onderzoeksspecialist Marloes Robijn van Stichting Lezen over het belang van het inzetten van thuistalen van kinderen in het onderwijs: 'Meertalig zijn is geen nadeel, maar een rijkdom.'

Door toegenomen migratie zijn er steeds meer leerlingen die van huis uit een andere taal spreken dan het Nederlands.

De verwachting is dat dit aantal de komende jaren alleen maar zal toenemen. Doordat de instructietaal in het reguliere onderwijs voornamelijk Nederlands is, worden meertalige leerlingen die het Nederlands nog niet goed beheersen, geconfronteerd met gesproken en geschreven taal die ze niet altijd direct begrijpen.

Dit belemmert het leren lezen met begrip en komt ook de leesmotivatie niet ten goede. Maar volgens onderzoeksspecialist Marloes Robijn van Stichting Lezen betekent dat niet dat kinderen die van huis uit een andere taal spreken, sowieso op achterstand staan. Ze licht toe: 'Als een kind geen of weinig aanbod in het Nederlands heeft gehad naast de thuistaal, is dit eerst van invloed op het taal- en leesbegrip op school. Maar het idee dat je dit kan oplossen door kinderen in een Nederlands taalbad onder te dompelen, is onjuist. Naast de aandacht voor de nieuwe taal, is het essentieel dat er juist gebruikt gemaakt wordt van de kennis en woordenschat die het kind al in zijn

thuis taal heeft opgebouwd. Of je nu één- of meertalig bent, hoe meer je weet van een bepaald onderwerp hoe beter je de tekst zult begrijpen. Meertalige kinderen moeten in de klas daarom toegang krijgen tot kennis die ze al hebben opgedaan in de thuistaal.'

Want dat maakt het leren van het Nederlands en lezen met begrip gemakkelijker?

'Ja, dat klopt. Zoals al sinds begin jaren tachtig bekend is uit onderzoek van de Canadese wetenschapper Jim Cummins – hij is gespecialiseerd in taalontwikkeling en ook keynotespreker op ons congres 'De kracht van meertaligheid' – ontwikkelen meerdere talen zich naast elkaar en zijn die taalsystemen in het brein met elkaar verbonden door de onderliggende kennis. Als kinderen al veel kennis in de moedertaal hebben, zullen ze een nieuwe taal sneller en beter leren spreken en lezen dan kinderen die dat missen. Uit onderzoek blijkt zelfs dat wanneer je thuistaal een andere is dan het Nederlands, maar je wel in een rijke taalomgeving opgroeit waar veel met elkaar wordt voorgelezen en gesproken, je later beter Nederlands spreekt en leest dan Nederlandstalige kinderen die uit een taalarme omgeving komen. Bovendien verruimt meertaligheid je blikveld en je perspectief op

bepaalde begrippen. Daarom moeten meertalige leerlingen op school de mogelijkheid krijgen de eigen taal in te zetten, om hun kennis uit te breiden en als brug naar het Nederlands, de nieuwe taal. Dit komt trouwens niet alleen hun cognitieve, maar ook hun sociaal-emotionele ontwikkeling en welbevinden ten goede: door de thuistaal van leerlingen te erkennen, erken je hun identiteit en bied je ze een veilige leeromgeving. Of zoals Cummins het zegt: *"To reject a child's language in the school, is to reject the child."*

Maar reguliere basisscholen in Nederland voeren nog steeds vooral een eentalig schoolbeleid.

'Gelukkig is dat voorzichtig aan het veranderen. Het idee dat kinderen met een migratieachtergrond sowieso een leerachterstand krijgen als ze onvoldoende Nederlands spreken – ooit gevoerd door de opkomst van Pim Fortuyn en het anti-immigratiesentiment – is ondertussen achterhaald. Op veel scholen wordt meertaligheid tegenwoordig omarmd. Zo is het meestal niet langer verboden de thuistaal op school te spreken, en is er vaak aandacht in de klas voor kinderen met een anderstalige achtergrond, bijvoorbeeld door alle talen welkom te heten en vlaggetjes op een wereldkaart te plaatsen bij steden

en landen waar leerlingen of hun ouders oorspronkelijk vandaan komen. Die waardering is al een enorm pluspunt en draagt zeker bij aan het leer-klimaat. Maar de laatste stap – het daadwerkelijk inzetten van de thuistaal in dienst van het leerproces – wordt nog niet vaak genoeg gezet.’

Hoe komt dat?

‘De hoeveelheid verschillende talen die kinderen mee naar school brengen, is enorm. Leraren kunnen dat als een drempel ervaren: ik spreek die talen niet, dus wat kan ik er dan mee, denken ze vaak. Of ze zijn bang, blijkt uit onderzoek, dat leerlingen die dezelfde taal spreken en van elkaar zouden kunnen leren – bijvoorbeeld door ze in groepjes eerst opdrachten in hun thuistaal te laten doen, en dan pas in het Nederlands – misschien niet meer met de leerstof bezig zijn. Maar die angst blijkt ongegrond. De veronderstelling dat je als leraar de talen van de leerlingen zou moeten beheersen, is dan ook een onjuiste.’

Hoe kunnen leraren die thuistalen als ondersteuning gebruiken? Wat kunnen ze concreet doen?

‘Om kinderen te laten zien dat ze bij de groep horen en dat je openstaat voor hun taal en identiteit, kan je je natuurlijk

best enkele woordjes in hun taal eigen maken. Dat is in ieder geval al een begin. En voor de daadwerkelijke inzet van de thuistaal bij het leren van het Nederlands zijn er allerlei invalshoeken te bedenken, waarbij geldt dat een taalrijke leer- en leesomgeving de belangrijkste voorwaarde is – net als voor Nederlandstalige kinderen. Zo kunnen leerlingen gesprekken in dezelfde taal voeren en hun woordenschat en kennis in hun thuistaal gebruiken, wat een uitwisseling in het Nederlands makkelijker maakt. Ook internet kan een hulpbron zijn: daar kunnen kinderen in de eigen taal zoeken naar informatie, waarna ze kunnen switchen naar het Nederlands.

“
Door de thuistaal van leerlingen te erkennen, erken je hun identiteit

En laat oudere kinderen voorlezen aan jongere kinderen met dezelfde thuistaal, nodig ouders uit te komen voorlezen en stimuleer ze om dat thuis ook veel te doen. Essentieel daarbij is de aanwezigheid van een meertalige schoolbibliotheek op school.’

Met boeken die oorspronkelijk zijn geschreven in het Nederlands, maar zijn vertaald naar een andere taal?

‘Niet alleen. Sinds dit schooljaar loopt er een pilot van de Bibliotheek op school in het nieuwkomersonderwijs, waar vluchtelingen- en migrantenkinderen naartoe gaan voordat ze naar het regulier onderwijs doorstromen. Voor die pilot, waarbij tien bibliotheken samen met nieuwkomersscholen onderzoeken hoe ze een stimulerende meertalige leesomgeving kunnen creëren, stel ik titellijsten samen. Daarop staan zowel vertalingen van oorspronkelijk Nederlandstalig werk – schrijvers als Edward van de Vendel en Anna Woltz zijn bijvoorbeeld in heel veel talen vertaald – als juist ook oorspronkelijke fictie- en non-fictieboeken uit verschillende herkomstlanden. Dat is geen gemakkelijke zoektocht. Maar door contact met kinderboekenexperts van over de hele wereld – het internationale netwerk van IBBY, de titellijsten van IBBY en andere organisaties en ▶ 5

DE KRACHT VAN MEERTALIGHEID

Interview
Marloes Robijn

Anderstalige boekentips van Marloes Robijn

Wat is een rivier?

Monika Vaicenavičienė
Davidfonds Infodok, € 22,48, (5+)
Een filosofisch prentenboek uit Litouwen over een meisje en haar oma, die haar alles vertelt wat ze over rivieren weet: hun namen, hun oorsprong, de dieren die er leven en de betekenis van de rivier voor mensen vroeger en nu. Een rijk boek dat aansluit bij het thema water. Het boek is er in achttien talen, waaronder Nederlands, Engels, Arabisch, Turks, Litouws, Somalisch, Chinees, Russisch. Les-suggesties zijn beschikbaar op lezeninhetpo.nl.

What makes us human

Victor D.O. Santos & Anna Forlati (ill.)
Erdmans, € 18,99, (7+)
Kun je raden wat ik ben? Ik ben er al heel lang. Als baby kende je mij nog niet, maar nu kun je niet meer zonder mij. Ik ben er in heel veel verschillende soorten, overal ter wereld. Het antwoord op deze vraag is: taal. Een (oorspronkelijk Portugees) prentenboek om met kinderen in gesprek te gaan over taal en talige diversiteit. Het boek is er in 22 talen, o.a. Spaans, Arabisch, Portugees, Farsi, Grieks, Marathi, Chinees.

Palmen op de noordpool

Marc ter Horst & Wendy Panders (ill.)
Gottmer, € 25,99, (10+)
Het bekende boek over klimaatverandering van de Nederlandse Marc ter Horst is er in twaalf talen, waaronder Pools, Farsi, Spaans, Italiaans, Engels, Duits, Koreaans, Tsjechisch en Russisch. Uitgebreid lesmateriaal vind je op marcterhorst.nl.

kinderboekenbeurzen – kom ik een heel eind. Daarbij zoek ik vooral naar boeken die rijk zijn qua taal en inhoud, en geschikt zijn voor thematisch leesonderwijs. Want het is ondertussen wel bewezen dat als je kinderen langere tijd laat lezen over een bepaald thema, dit voor een dieper begrip van woorden en teksten zorgt en ook het leesplezier en de leesmotivatie stimuleert. En wanneer je in de klas een thema vanuit verschillende culturen en perspectieven kan belichten, door gebruik te maken van boeken die in verschillende thuis-talen zijn geschreven, hebben alle leerlingen daar uiteindelijk baat bij.'

Als de pilot succesvol is, worden de uitkomsten dan ook in het reguliere onderwijs geïmplementeerd?

'Dat is wel de bedoeling, ja. Samen met de bibliotheken die aan de pilot meedoen, ontwikkelen we werkvormen en bruikbare handvatten voor het onderwijs, zodat leraren de meertalige collectie daadwerkelijk weten in te zetten. Daarbij realiseren we ons dat het belang van meertaligheid eerder wordt erkend in het nieuwkomersonderwijs dan in het regulier onderwijs. Daar wordt toch nog vaak gedacht: dat is niet voor ons, wij hebben geen nieuwkomers. Terwijl er tegenwoordig in zo'n beetje elke klas meertalige kinderen zitten.'

Hebben leraren uit het regulier onderwijs eigenlijk nog onvoldoende kennis over de voordelen van meertaligheid in de klas?

'Dat geldt zeker niet voor alle scholen en alle leraren, maar in algemene zin klopt dat wel. Door gebrek aan kennis voelt het voor leraren nu vaak als een extra belasting om thuishalen bij het leren en leren lezen van het Nederlands te benutten. Dat kost ons te veel tijd, wordt er vaak gedacht, terwijl het omgekeerde juist het geval is: actief een beroep doen op de thuistaal van je leerlingen, levert betere schoolprestaties op en op termijn dus ook tijdswinst. De bestaande kennis over meertalig onderwijs, en specifiek meertalig leesonderwijs, zou daarom breed verspreid moeten worden. Het zou bijvoorbeeld mooi zijn als er op de pabo's en lerarenopleidingen standaard aandacht komt voor de meerwaarde van meertalige onderwijs- en leesprogramma's. En idealiter zou iedere school een visie

op meertaligheid moeten formuleren en deze opnemen in het schoolbeleid.

Om bibliotheken en scholen hierin te ondersteunen zijn we vanuit Stichting Lezen enkele jaren geleden begonnen met het verzamelen en ontsluiten van de beschikbare kennis rond meertaligheid, leesonderwijs en leesbevordering, en het inventariseren welke kennis hierin nog mist. Zo is het bijvoorbeeld belangrijk om te weten dat meertalige leerlingen een heterogene groep zijn; het verschilt per leerling hoe de thuistaal gebruikt kan worden. We willen bovendien praktische handvatten bieden, zoals bijvoorbeeld de vertalingen van het Prentenboek van het Jaar in talen als het Pools, Turks, Arabisch, Oekraïens en Papiaments. Zo hopen we stukje bij beetje meertaligheid een volwaardige plek in de klas te geven, zodat kinderen met een andere thuistaal dan het Nederlands beter kunnen gedijen. ●

Voor meer informatie over het congres Lezen Centraal: 'De kracht van meertaligheid' en de sprekers, zie lezen.nl.

Nog meer over meertaligheid

• *Meertalige leerlingen ondersteunen in het leesonderwijs* is een publicatie van Stichting Lezen. Aan de hand van een literatuurstudie beschrijven Eveline Wouters, Marian van Popta, Suzanne Dekker en Jantien Smit van het Lectoraat Meertaligheid en Onderwijs (Hogeschool Utrecht) voor het eerst de samenhang tussen meertaligheid, effectief leesonderwijs en leesmotivatie in het Nederlandse basisonderwijs. De onderzoekers bieden niet alleen theoretische kennis, maar ook praktische handvatten voor professionals bij het (lees)onderwijs in een meertalige klas. De publicatie is via lezen.nl gratis te downloaden. Daar kan ook de webinar *Meertaligheid en leesonderwijs* (waarin dit onderzoek centraal staat) worden teruggeluisterd.

• Voor het project 'de Bibliotheek op school nieuwkomersonderwijs' zijn er titellijsten (voor verschillende leeftijds-

groepen tot en met achttien jaar) met anderstalige titels beschikbaar voor een aantal van de meest voorkomende talen (zoals Arabisch, Pools, Farsi, Engels en Spaans, Turks en Oekraïens). De lijsten zijn te raadplegen via pro.debibliotheekschool.nl.

• Voor de website prentenboekeninletalen.nl hebben vrijwilligers in samenwerking met de uitgeverijen audiovertalingen gemaakt van een groot aantal prentenboeken. Deze hebben ze zelf ingesproken. Ze zijn geen professionele vertalers, en controleren zelf via hun netwerk of een vertaling klopt.

• Vanuit het project 'Leesbevordering in meertalige gezinnen' zijn door De Voorleeshoek meertalige voorleesfilmpjes ontwikkeld in het Syrisch-Arabisch, Marokkaans-Arabisch, Turks en Pools. Deze zijn voor bibliotheekleden toegankelijk via jeugdbibliotheek.nl.

Het woord is
aan de pinguïn

VERGEET HAPPY FEET!

Rock de Pinguïn
Joukje Akveld &
Kees de Boer (ill.)
Volt, € 21,99

9+

Tekst Mirjam Noorduijn

Sofie en de pinguïns

Edward van de Vendel &
Floor de Goede (ill.)
Querido, € 17,99

8+

Dierenvriend Sofie valt en breekt een arm, maar vervelen hoeft ze zich niet. Samen met oppas-oom Donny kijkt ze naar de film *De mars van de keizerspinguïn* waarna ze als een blok voor de loopvogel valt. Ze bereidt een spreekbeurt voor en onderneemt zelfs een actie om circuspinguïns te bevrijden. Met cartooneske strips en vrolijke pinguïnwetenswaardigheden.

'Het ultieme pinguïnboek', zo luidt de ondertitel van *Rock de Pinguïn!* van Joukje Akveld, en dat is precies wat het is. Alles wat je wilt weten over deze zwart-witte loopvogel die niet kan vliegen maar als de beste kan zwemmen en wiens knieën hoger zitten dan zijn heup, passeert de revue in dit onderhoudende boek (vol foto's) dat ook oproept tot actie om deze bedreigde zeevogel te beschermen.

Dat Akveld zoveel over pinguïns weet, komt omdat ze vlakbij haar woonplaats in Zuid-Afrika als pinguïnverzorgster vrijwilligerswerk doet bij een zeevogelopvang (SANCCOB) waar de Afrikaanse pinguïn de meest voorkomende patiënt is. Nadat ze in deel één 'de geschiedenis van de pinguïn in vogelvlucht' voorbij laat komen en in deel twee een pinguïnparade door het boek laat marcheren waarin alle pinguïns van de wereld zich middels een anekdote voorstellen, wandelt ze in het slotdeel zelf het boek binnen om over dat vrijwilligerswerk te vertellen. En dat is minder romantisch dan het wellicht klinkt. Pinguïns helpen betekent dat je bereid moet zijn je dagelijks te laten bijten en slaan door pinguïnsnavels en -vleugels, en met blauwe plekken en kapot gebeten vingers door het leven te gaan. Bovendien, omdat de zeevogels uiteindelijk moeten terugkeren in de natuur en de opvang dus tijdelijk is, moet je je werk zwijgend doen: pinguïns zijn geen huisdieren en moeten dat ook vooral niet worden. Veelzeggend is Akvelds ontroerende verhaal over pinguïn 757. Deze allemansvriend was zo aanhankelijk geworden dat hij steeds weer terugkeerde naar SANCCOB. Daardoor moesten ze hem wel laten inslapen.

Akveld is een levendige verteller met gevoel voor humor. Zo poepen pinguïns niet gewoon, nee, ze 'doen aan langeafstandspoepen': een 'wittig fliebertje zoekt door de lucht als crème uit een tube waar je hard in knijpt'. Die luchtige toon wordt versterkt door de noordelijke rotspinguïnprofessor Rocky, een cartooneske figuur van Kees de Boer die vrolijk commentaar geeft op Akvelds informatie- en verhalenstroom, en die behalve kan schrijven (hij wel!) ook nog eens echt blijkt te bestaan. Daarmee stijgt dit boek ver uit boven het genre non-fictie.

Pientere pinguïns

Owen Davey,
vertaling Mariëlle Steinpatz
Fontaine Uitgevers, € 17,99

6+

Dit boek van de gelauwerde Britse illustrator Owen Davey springt direct in het oog door de artistieke grafische cover in warme kleuren, en de eigentijdse illustraties met een nostalgische twist die een verscheidenheid aan pinguïns tonen in al hun pracht. Met toegankelijke, overzichtelijke en informatieve teksten die de prenten perfect aanvullen.

Gieren met de pinguïns

Job van Tol &
Annemiek Schellenbach (ill.)
Ploegsma, € 20,99

9+

Met de sleutel van Artis op zak neemt dierverzorgster Job van Tol je op sleeptouw, en geeft een uniek kijkje achter de schermen bij de dierentuin en wat je allemaal moet doen als je dierverzorgster wilt worden. En mocht je een keertje door Artis struinen: hij houdt zich graag op tussen de Afrikaanse pinguïns en vale gieren.

Pimmetje Pinguïn

Julia Donaldson &
Axel Scheffler (ill.)
vertaald door Bette Westera
€ 14,99

4+

In dit geestige prentenboek op rijm inclusief pinguïnlessen droomt Pimmetje ervan zijn ooms op de Zuidpool te bezoeken. Op een nacht glipt hij weg uit de dierentuin en begint een fantastische reis naar Antarctica, met een onverwachte omweg naar de Noordpool en een treffen met een ijsbeer die zich een hoedje schrikt, want wat doet die pinguïn daar?

Eerst het net breed uitwerpen

Het Nederlands Letterenfonds ondersteunt nu ook leesbevorderingsorganisaties. De maar liefst 104 aanvragen bij een eerste pilot-regeling gericht op innovatieve projecten én de diversiteit ervan overtroffen de verwachtingen van directeur-bestuurder **Romkje de Bildt**.

Het Nederlands Letterenfonds stimuleert van oudsher de kwaliteit van het literaire aanbod. Door te investeren in opleidingen voor vertalers, door projectsubsidies te geven aan *spoken word*-artiesten, door uitgevers in staat te stellen onontdekte boeken uit het buitenland op de markt te brengen – om maar een heel kleine greep te doen uit het gamma aan regelingen en programma's, die er bij elkaar voor moeten zorgen dat er genoeg goede teksten worden gemaakt én onder de aandacht gebracht.

Toch kondigde het Letterenfonds in het beleidsplan voor 2025-2028 aan zich óók in te zetten voor 'een vitaal leesklimaat en de bevordering van de leescultuur'. Waarom?

'We zijn er voor het aanbod, ja. Maar het is niet gek om er dan voor te zorgen dat dat aanbod wordt gelezen – al beperkt onze leesbevorderingsregeling zich zeker niet tot het literaire aanbod. Bepaalde vormen van literatuur lijken alleen nog te worden gevonden door een kleine groep enthousiastelingen. De oplages dalen, waardoor de inkomens van schrijvers krimpen. We kunnen die schrijvers dan wel ondersteunen om hun werk te blijven doen, maar zonder lezers kunnen zij niet. Daarom hebben we van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap extra middelen gekregen om innovatieve manieren van leesbevordering te ondersteunen.'

Hoe bemerken jullie de crisis in het lezen van literatuur?

'Door het beroep dat schrijvers en vertalers op ons doen. Om voor subsidie in aanmerking te komen, geldt een inkomensplafond. Steeds meer schrijvers komen daar niet aan, zeker niet met de royalty's van hun boeken. Op dit moment verdient maar 4,4 procent van alle literaire schrijvers meer dan het brutominimumloon.'

Waarom startte het Letterenfonds afgelopen najaar eerst met een pilotregeling?

'Het geld is nadrukkelijk bedoeld voor innovatie. Maar wat is dat precies: innovatie? We wilden daarom een eerste keer het net breed uitwerpen

“ Ook volwassenen verdienen het om leesbevorderd te worden

om te kijken wat dat zou opleveren om op basis daarvan een nieuwe regeling op te zetten. Dat heeft goed gewerkt. We kregen wel 104 aanvragen, waarvan we er 34 hebben gehonoreerd. We hebben tussentijds het beschikbare bedrag verhoogd naar 1,74 miljoen euro en zelfs dat was al vergeven voor de deadline was verstreken.'

Wat voor projecten worden er ondersteund?

'Ze zijn te uiteenlopend om er iets algemeen uit te concluderen: workshops, schrijversbezoeken, apps, video's, prentenboeken, theatervoorstellingen, voorleesevenementen, schrijfwedstrijden – alles wordt ingezet. Ook is er diversiteit in type organisatie, regio en doelgroep. Zo richten vijf aanvragen, plus één gedeeltelijk, zich op de Caraïben. En niet alle projecten zijn bedoeld voor kinderen en jongeren, waar iedereen meteen aan denkt bij leesbevordering. Ook volwassenen verdienen het om leesbevorderd te worden.'

De projecten klinken niet heel innovatief.

'Maar dat zijn ze wel. Als je bijvoorbeeld een schrijfwedstrijd organiseert voor een groep voor wie nooit schrijfwedstrijden werden georganiseerd, is dat iets nieuws. Dat is ook het doel van de regeling: om naast alles wat er al bestaat, waarbij bovendien steeds meer bekend is over wat wel en wat niet werkt, nieuwe dingen uit te proberen. Misschien heeft juist deze schrijfwedstrijd wel groot effect. Experimenteer er dan vooral mee.'

Hoe hebben jullie gewaarborgd dat een project innovatief is én impact kan maken?

'Aanvragers moesten aangeven wat het vernieuwende van hun project is. Voor advies daarover konden ze terecht bij

Stichting Lezen, die een goed beeld heeft van het leesbevorderingsveld. Daar is gelukkig veel gebruik van gemaakt. Ook was een voorwaarde voor subsidie deelname aan een impactonderzoek. Heel belangrijk omdat we uiteindelijk beter in kaart willen brengen wat werkt. We werken daarvoor samen met een bureau dat ook de impact van onze activiteiten meet.'

Doet het Letterenfonds nog meer aan leesbevordering?

'Dat zit vooral in samenwerkingen en in het ondersteunen van projecten van anderen. Als deel van de Leescoalitie leveren we een forse bijdrage aan de campagne "Wie leest heeft een goed verhaal". Via De Schrijverscentrale gaan we vertalers stimuleren vaker naar bibliotheken, scholen of leesclubs te gaan om ze zichtbaarder te maken als ambassadeur van hun boek. Op termijn krijgen uitgevers daarnaast een voucher voor een gesubsidieerd optreden van een vertaler als zij hun naam op de cover zetten.'

Vind je het belangrijk dat de maker een grotere rol krijgt in leesbevordering?

'Absoluut. Ik vind het zelf heel inspirerend als een vertaler vertelt over zijn of haar boek. Gelukkig worden makers in veel projecten betrokken. Zo laat Stichting Jaap ter Haar kinderboekschrijvers verhalen maken bij alle vensters van de Canon van Nederland, waar pabo-studenten lesbrieven bij maken. Een mooi voorbeeld, ook van de trend om rijke teksten te betrekken bij de zaakvakken.' ●

Een overzicht van alle ondersteunde projecten is te vinden op letterenfonds.nl

Romkje de Bildt (1981) studeerde Klassieke talen en Nederlandse taal- en letterkunde in Amsterdam. Ze werkte onder meer als medewerker educatie van de CPNB en adviseur Geschiedenis en Letteren bij het Cultuurfonds, voor ze op 1 november 2023 aantrad als directeur-bestuurder van het Nederlands Letterenfonds.

VOORLEZENDE VADERS

Positieve effecten

Markos Wahid en Mosi

Tiemo Buist en Deks

‘Voorlezende moeders blijven vooroplopen,’ zo kopte KVB Boekwerk in oktober boven een onderzoek naar voorleesgedrag van jonge ouders. De helft van de moeders leest dagelijks voor aan hun kind, tegenover ruim een kwart van de vaders. Moeders nemen vaker het voortouw in de leesopvoeding, zo blijkt uit de cijfers, maar vaders doen ook mee. Zo niet dagelijks, dan wel wekelijks. Bijna tachtig procent van de vaders neemt elke week een keer de tijd om samen met hun kind van een boek te genieten. Dat is goed nieuws, want voorlezen heeft een positief effect op de woordenschat, de taalvaardigheid en de sociaal-emotionele ontwikkeling van jonge kinderen. Samen een boekje lezen – plaatjes aanwijzen en verhaaltjes vertellen – versterkt de band tussen ouder en kind.

Prentenboek met humor

Markos Wahid las Mosi van acht maanden al voor de geboorte voor. ‘Zo leerde hij mijn stem vast kennen. Tegen de buik van zijn moeder praten was een beetje ongemakkelijk, maar als ik een prentenboek voorlas, voelde dat natuurlijker. Zo ontdekte ik dat er leuke prentenboeken zijn met veel humor, zoals *Handje?* van Tjibbe Veldkamp. Dat gaat over een vader die alsmat op zijn telefoon zit, terwijl het jongetje van alles meemaakt en ziet. Daar moest ik erg om lachen.

Toen Mosi een maand oud was, zijn we met hem in de kinderwagen naar Bibliotheek Neude gewandeld om het BoekStartkoffertje op te halen. We kregen twee boekjes en een pasje en konden gelijk al boeken lenen. De kinderafdeling is zo’n leuke plek, ze hebben er echt van alles voor baby’s: kartonnen boekjes, contrastboekjes, knuffelboekjes. Je ziet kinderen van alle leeftijden rondlopen en spelen. Ik zie mijzelf daar straks al helemaal zitten met Mosi als hij groter is.’

Sabbelen en fijnknippen

Aan de hand van boeken zie je ook heel duidelijk welke ontwikkeling je kindje doormaakt en hoe zijn interesse

Ritme, rijm en tacco's

Voorlezen brengt veel, ook als je kind nog klein is. Vaders **Markos Wahid** en **Tiemo Buist** zijn er al vroeg mee begonnen, toen hun kinderen zo’n twee maanden oud waren, en doen dat even vaak als hun partners. ‘We gaan tandenpoetsen, verhaaltje lezen en een liedje zingen. We slaan nooit over.’

Tekst en foto's
Annemarie Terhell

Gebarenkaartjes voor baby's

steeds verandert, ontdekte Wahid. 'Toen hij een maand of drie was, werd hij helemaal opgezogen door contrastboekjes; daar kon hij supergeconcentreerd naar kijken. Tijdens "tummy time" legden we hem op het kleed met een uitklapboek als een muurtje om hem heen. Dan lag hij lekker om zich heen te kijken en trainde hij tegelijk zijn spieren. Met kartonboekjes leerde hij om zelf de bladzijde te kunnen omslaan, daar heeft hij nog steeds plezier in. Stoffen boekjes, of boekjes met een afwasbare kaft zijn om mee te spelen. Na het lezen mag hij daarmee doen wat hij wil: vasthouden, eraan sabbelen, fijnknijpen.'

Groenten snijden

Nu hij acht maanden is, heeft Mosi een voorkeur voor boeken met veel interactieve mogelijkheden, merken Wahid en zijn partner Loesie Willemsen. Favoriet is nu het kartonboek *Tacos!*, een receptenboek waarin stap voor stap wordt uitgelegd hoe je een taco maakt. Elke bladzijde is geïllustreerd en heeft een object waar je iets mee kunt doen. 'Om groenten te snijden, kun je er een kartonnen mesje uitpakken. Dan geef ik het mes aan Mosi en ik trek aan een schijfje zodat de groente in stukjes uiteenvalt. Daar hebben we veel plezier in.'

Gebaren voor baby's

Voorlezen is in dit jonge gezin een vast onderdeel van het slaapritueel. 'We beginnen altijd met *Zing mee met-Kikker!* Mosi vindt het heel leuk als we daarbij zingen en kijkt ons dan echt geïnteresseerd aan. Voor hem is het een bekend moment: dan weet hij dat hij gaat slapen.' In het boekenkastje van Mosi ligt ook de kaartenset *Gebaren voor baby's*. 'Het schijnt voor baby's en dreumesen makkelijker te zijn om een gebaar te leren dan om een heel woord uit te spreken. Tot nu toe lukt dat nog niet, maar we blijven oefenen. Zo kan hij straks aangeven wat hij wil: eten, drinken, of een boekje lezen. En ik kijk uit naar het moment dat hij het gebaar voor "papa" onder de knie heeft.'

Boer Boris en Pluk

Tiemo Buist is vader van zoons Deks en Krijn van zes en drie en sinds een week ook van dochter Fien. Voorlezen zorgt voor een fijn moment van rust, vindt hij. 'Papa leest nu meestal in de avond voor, als we gaan slapen,' vertelt Deks. 'Want mama is nu druk met de baby.' Welke boeken hebben ze samen gelezen? Deks: 'We lezen *Mees Kees*. We hebben ook *Jip en Janneke* en *Pluk van de Petteflet* gelezen.' 'Ze krijgen veel boeken van hun oom,' vertelt Buist. 'We hebben een boekenkast beneden en meerdere boven in de slaapkamers.'

Eén-op-één aandacht

Buitenspelen is belangrijk, maar voorlezen ook, vindt deze vader. 'Je hebt even één-op-één aandacht voor elkaar. Zelf heb ik vroeger heel veel met mijn ouders moeten lezen voor school, omdat ik in groep vier erg achterbleef. Ik kon prima lezen, maar niet hardop. Het is een vorm van dyslexie waarbij het vormen van woorden achterblijft. Dan moest ik de hele week oefenen op een tekst die ik op vrijdag in de klas binnen een bepaalde tijd moest oplezen. Dat ontnemt je het leesplezier, ik vond het de hel. Dus toen Deks werd geboren, dacht ik: dat moet anders.'

Diepere boodschap

In huize Buist betekent voorlezen: een moment van rust na een drukke dag vol activiteiten. 'Boer Boris lees ik nu met Krijn, daar zit ritme en rijm in. Het lievelingsboek van Deks is *De beer die geen*

beer was van Frank Tashlin. Daar zit een diepere boodschap in, namelijk dat je bent wie je bent – ook al beweren anderen van niet. Dat vind ik een mooi verhaal. Na de eerste keer pikken ze zo'n boodschap nog niet op, maar na twee of drie keer lezen, beginnen ze dat te begrijpen. Met Deks lees ik nu ook vaak boeken waarin hij zelf kan doorlezen. Eerst gaan we van woordje naar woordje, daarna lees ik de zin nog eens in zijn geheel voor.'

Verkeersborden

Wat merken Buist en zijn partner Lotte van het voorlezen in de taalontwikkeling? 'Krijn en Deks konden al vrij vlot praten. Het zelf lezen wordt ook gestimuleerd, zie ik. Deks leest nu verkeersborden en woordjes op verpakkingen. Nu ik met hem oefen, zie ik weer hoe moeilijk de Nederlandse taal is. Wanneer is een "a" kort, wanneer wordt hij lang? Door ook thuis te oefenen en te herhalen gaat het steeds vlotter. Voorlezen is functioneel, het helpt bij het leren lezen, en het is een gezellig moment samen.'

Baby Fien

En nu is er een derde bijgekomen: baby Fien. 'Als zij een maand of twee is, verhuist ze naar haar eigen kamer, dan beginnen we ook bij haar met dagelijks voorlezen. We gaan tandenpoetsen, verhaaltje lezen en een liedje zingen. We slaan nooit over, dat willen we ook niet. Vaak lezen we de kinderen apart voor, dan heb je even tijd met ze alleen.' Intussen wil Deks nog weten hoe het prentenboek *Hoera, er komt een kindje bij*, dat zijn vader had gepakt voor de foto, afloopt: 'Die nacht bedenkt Daantje in zijn bedje: Wat zou nou het leukste zijn? Een broertje of een zusje, of misschien toch een konijn?' 'Een zusje,' vindt Deks. 'Dat wist ik al voor ze geboren werd, dat het een meisje is.' ●

“
Voorlezen
helpt bij het
leren lezen

Lees meer over het onderzoek op kvbboekwerk.nl

Mooi bekeken

In **Vier woorden voor jou** is vader druk met zijn telefoon, als zijn dochter vraagt: heb je straks nog wel woorden voor mij? Er ontspint zich een fantasievol gesprek, waarin de verbeelding van beiden volledig samensmelt. Een geestig en warm prentenboek van Felicita Sala (vertaling Bette Westera, Querido, 4+).

De sliertige hoofdpersoon van **De man met de lange benen** is een buitenbeentje voor wie de wereld niet gemaakt lijkt te zijn. Hij worstelt met zijn lange stelten, tot er een overstroming komt en zijn bijzondere bouw een uitkomst blijkt. Een liefdevol verhaal, virtuoos getekend door Benjamin Phillips (Parade, 4+).

De **ienemini eenhoorn** is een beeldschoon, ontregelend verhaal over een piepkleine zuurstokroze eenhoorn, die plotseling reusachtig wordt als een boze kabouter zijn pad kruist. Groot of klein, we zijn allemaal reuzen, vindt schrijver-illustrator Shawn Harris (vertaling J.H. Gever, Gottmer, 4+).

De kleine walvis

Geef een
PRENTENBOEK
cadeau

De kleine walvis van Benji Davies is de campagnetitel van de actie 'Geef een prentenboek cadeau 2025'. Boy woont samen met zijn vader en zes katten in een visserhuisje aan zee en is vaak alleen. Na een stormachtige nacht vindt hij een jonge walvis op het strand met wie hij vriendschap sluit. Benji Davies (1980) is een Britse illustrator en animatieregisseur. **De kleine walvis** (*The Storm Whale*) was

het eerste prentenboek dat hij zelf illustreerde én schreef. Het werd uitgeroepen tot Prentenboek van het Jaar 2017. *De kleine walvis* is vanaf 16 mei 2025 in de boekhandel te koop voor € 2,99 (vertaling Edward van de Vendel). Bij het boek verschijnt gratis lesmateriaal dat vanaf begin mei is te downloaden via de website.

geefeenprentenboekcadeau.nl

Het nieuwe BoekStartkoffertje

Het BoekStartkoffertje, dat jonge ouders gratis kunnen ophalen in de Bibliotheek, is vernieuwd. Na zestien jaar is het vertrouwde koffertje vervangen door een speels vormgegeven, duurzaam geproduceerde en multifunctionele kartonnen speeldoos.

Het nieuwe BoekStartkoffertje biedt veel mogelijkheden tot samen praten, zingen en spelen. Als je het openmaakt, zie je een waterkant met eendjes en een grote kikkerbek. Daarin zitten twee babyboekjes verstopt. Met een QR-code kunnen ouders direct naar boekstart.nl. Daar zijn boekideeën te vinden en handige voorleestips om samen met de baby te 'speellezen'. Jacqueline Terwijn, de Jeugdspecialist van het Jaar 2024, ontving eind januari het eerste koffertje uit handen van programmadirecteur Adriaan Langendonk, en mocht het uitreiken aan baby Tobias. Tijdens de feestelijke BoekStartbijeenkomst waren jonge ouders uitgenodigd in de Bibliotheek West-Achterhoek. Na een programma met liedjes, spelletjes en voorlezen kregen zij allemaal het nieuwe koffertje cadeau. 'Voorlezen moet net zo vanzelfsprekend worden als tandenpoetsen,' vindt Terwijn. 'Het BoekStart-koffertje geeft je een handreiking om samen te lezen en te praten met je kindje.' (Zie ook het interview op p. 34-35.)

BoekStart.nl

Boer Boris Premie

Met de Boer Boris Premie willen Philip Hopman en Ted van Lieshout, de makers van de populaire prentenboekenserie **Boer Boris**, beginnende beroepsgenoten ondersteunen. Eind 2024 werd de jaarlijkse prijs toegekend aan **Sara de Monchy** (zie het interview op p. 30-31) en aan de **Venster Academie**. Deze opleiding voor zowel beginnende beeldmakers als afgestudeerde illustratoren is een initiatief van Ellen Vesters, die zelf de Master Children's Book Illustration in Cambridge volgde. In Nederland miste zij zo'n plek waar je op verdiepend niveau het beeldverhaal kunt bestuderen. Het aanbod van de Venster Academie varieert van korte cursussen of een langer jaartraject met de focus op visual storytelling. Het begeleidende team bestaat uit ervaren illustratoren, stripmakers, schrijvers en coaches. Het werk van de afgestudeerden van de Opleiding Beeldverhaal van lichting 2023-2024 is vanaf februari tot en met mei 2025 te zien in het Kinderboekenmuseum/Literatuurmuseum in Den Haag. vensteracademy.com

Beeldtaal

'De vrijheid van verbeelding' is het thema van de Internationale Dag van het Kinderboek. IBBY-Nederland is dit jaar de sponsor en had de eer de poster te verzorgen en het bijbehorende motto. Op de poster zijn twee dichtregels opgenomen uit de bundel **Alle wensen van de wereld** van Kinderboek-ambassadeur **Rian Visser** en illustrator **Janneke Ipenburg** (Leopold, 6+). De versregels zijn in tien talen vertaald; het motto van

de dag, 'beeldtaal', is aan de laatste regel ontleend. De gedachte van IBBY-Nederland is dat kinderboeken van hoge kwaliteit de fantasie van de lezer aanwakkeren, schrijft de organisatie op haar website. Er zijn 17.000 posters verspreid over basisscholen, taalscholen, bibliotheken en pabo's. Nabestellen kan onder vermelding van het doel op info@ibby-nederland.nl. Lessuggesties zijn te vinden op de website ibby-nederland.nl

WINNAARS van de LEESPLUIM

DECEMBER

Binkie uit **Een heel gewoon hondje** (Gottmer, 4+) woont in een hondenhotel. Nu het hotel gaat sluiten zou hij graag wat groter, of wat witter of zwarter, gladder of hariger zijn, zodat ook hij een baasje kan vinden. 'De vaardige pen van Bette Westera en het expressieve beeldende werk van Barbara de Wolf leveren samen een prachtig, liefdevol en humoristisch prentenboek op, waar jong en oud van zullen genieten,' prijst de jury.

JANUARI

Sla dit boek vooral niet open! is de waarschuwing in **Laat maar dicht!** van Ralf Butschkow (Volt, 2+), anders ontsnappen de dieren. Te laat. Vliegenvlug glippen beer, zebra, tapir, pinguïn en wasbeer een schuurtje binnen. Ze beschilderen zich met allerlei kleuren verf en verstoppen zich op de volgende pagina. Een humoristisch kartonboek met veel uitdrukkingen, zoals muisstil blijven zitten, 'm smeren, geen poot voor ogen zien en er gekleurd op staan.

FEBRUARI

In **Een ongelofelijk grote, ongelofelijk gevaarlijke leguaan** (Querido, 5+) van Pim Lammers vertelt de hoofdpersoon over zijn bijzondere familie. Ze houden niet zo van op de foto gaan, zijn drie vaders en twee moeders. Gelukkig kun je ze zien op de vrolijke tekeningen van Natascha Stenvert. 'Het verlangen naar wat je niet hebt en blij zijn met wat je wel hebt, is sterk uitgewerkt en kan aanleiding zijn voor veel gesprekjes,' vindt de jury.

MAAND VAN DE FILOSOFIE

Interview
Marco Kunst

“Door te lezen, leer je denken”

Marco Kunst schreef het jeugdboek bij de Maand van de Filosofie: *Vuile handen*, een spannend verhaal over klimaat en radicalisering. Het is bedoeld voor twaalfplussers, maar ook in zijn werk voor jongere lezers verstoppt hij graag filosofische thema's.

Tekst en foto
Annemarie Terhell

Er zijn weinig schrijvers die zoveel verschillende genres beoefenen. Marco Kunst kiest steeds weer iets anders: een toekomstverhaal, een modern sprookje, een kolderieke vertelling of een realistische young-adultroman. Zo debuteerde hij met de sciencefiction-roman *Gewist*, over een jongen die wordt uitgespuugd door een vuilnisband, omdat hij niet past binnen de ideale stad. Recent oogstte hij veel lof voor *Het touw en de waarheid*, een sprookjesachtige vertelling die zich afspeelt op en nabij de zee.

In zijn zonnige Amsterdamse huiskamer op driehoog vertelt Kunst over de spannende novelle die hij schreef voor de Maand van de Filosofie: *Vuile handen*. Het is 2030 en Achim vertrekt met zijn moeder van huis om te gaan werken in een zelfvoorzienende commune van klimaatactivisten. Leila, die door een ziekte in een rolstoel zit, blijft achter bij haar vader. Ze ontdekt dat haar broer in rap tempo radicaliseert. In 95 bladzijden kom je terecht in een levensgevaarlijk scenario, waarbij Achim op het punt staat iets onomkeerbaars te doen.

***Vuile handen* doet sterk denken aan *Patroon*, waarin de hoofdpersoon per ongeluk zijn beste vriend doodschiet. Klopt dat?**

'Ik heb inderdaad dezelfde stijl en toon gehanteerd: realisme, felheid. Maar waar *Patroon* een psychologisch verhaal was waarin dingen moesten worden opgelost, is dit een filosofisch verhaal met grotere, onpersoonlijke dilemma's. Ik wilde laten zien wat er gebeurt als je in een gedachtenfuik terecht komt. Het begint hoopvol en positief, maar leidt tot een noodlot – het is meer een tragedie. Vandaar ook het open einde. Meestal houd ik van een goede afloop, maar in een filosofisch verhaal kan het wel, vond ik, dat het misschien niet goed afloopt. Daardoor levert het misschien meer gesprek op – en daar is het boek ook echt voor bedoeld.'

Je bent van huis uit filosoof. Hoe was het om voor de Maand van de Filosofie gevraagd te worden?

'Ik was heel blij! Totdat ik hoorde wat het thema was: "zorg". Yorick Goldewijk mocht vorig jaar over "chaos" schrijven,

Jeugdboek bij de Maand van de Filosofie:

Vuile handen
Marco Kunst
Querido, € 9,99 (12+)
(verschijnt
13 maart a.s.)

dat gaat meteen bruisen in je hoofd. Bij “zorg” denk ik al snel aan verzekeraars of ziekenhuiscommissies die moeten beslissen of zorg wel of niet wordt vergoed. Als filosoof ben ik nooit rechtstreeks met ethiek bezig geweest. Ik dacht: hoe ga ik hier in godsnaam een jeugdboek van maken? Uiteindelijk kwam ik op het idee om de zorg voor je naasten tegenover zorg voor de wereld te stellen: Achim wil er zijn voor zijn zus, maar hij wil ook de wereld redden.’

Leila krijgt te maken met een broer die radicaliseert. Waarom?

‘Toevallig was ik net bezig met de verhalenbundel van Schrijvers voor Toekomst [zie p. 20, red.] en liep ik al een tijdje rond met een verhaalidee. Als de klimaatprotesten weinig effect hebben, dacht ik, dan zul je radicalisering gaan zien. Extinction Rebellion nu is al veel radicaler dan Milieudefensie en Greenpeace ooit waren. Ik dacht: tel daar nog eens vijf jaar bij op, dan zou het zomaar kunnen gebeuren dat een deel van zo’n beweging zich afsplitst en extremer wordt. Zelf geloof ik niet in geweld als oplossing, daarom wilde ik het aan de orde stellen.’

Is het klimaat een onderwerp dat je persoonlijk raakt?

‘Zeker, ik voel me zeer betrokken. Al ga ik daar pragmatisch mee om en bedenk ik bij alles: wat is het effect van je actie? Je kunt gaan demonstreren, maar je kunt je ook heel onmachtig voelen als je met vijftigduizend mensen op het Malieveld samenkomt zonder dat de politiek luistert. Je kunt op een partij stemmen die in een hoekje van de Tweede Kamer mag zitten, maar ook dat geeft een gevoel van onmacht. Door het klimaatprobleem in dit boek te verwerken, hoop ik dat ik jongeren aan het denken zet. Dat heb ik ook gedaan met *De macht van Algas*. Dat gaat over zeespiegelstijging en over bedrijven met heel grote belangen die tegen de individuele belangen van mensen ingaan.’

Verpak je in elk boek dat je schrijft een filosofische vraag?

‘Niet bewust. Maar uiteindelijk kan ieder boek gebruikt worden om filosofische vragen te formuleren. En omdat het in mijn karakter zit om me te verwonderen en vragen te stellen, stop

ik dat er vanzelf in. Bij het schrijven van een nieuw boek vertrek ik meestal vanuit een beeld. Bij *Het verlangen van de prins* zag ik bijvoorbeeld een mooie driemaster voor me, die een hedendaagse haven komt binnenvaren en verandert in een circustent. Bij *Kroonsz* zag ik een podium voor me, waarop jongeren als marionetten gedwongen worden op te treden voor de doden. Pas later ga ik nadenken: wat is de inzet van mijn boek? Dan komen er grote thema’s bovendien: sterfelijkheid, verlangen, verantwoordelijkheid.’

Kinderen maken nog een morele ontwikkeling door. Hoe houd je daar als schrijver rekening mee?

‘Door goed te bedenken voor wie je schrijft. Voor kinderen op de basisschool ben je veel helderder: goed staat tegenover kwaad. Je kunt hooguit spelen met iemand die een verrader is en het toch niet blijkt te zijn. Voor de middelbare school mag het wat grijzer worden. Dan kun je argumenten voor en tegen laten meewegen, er komt ruimte voor nuance.’

Zijn kinderboeken een krachtig medium om kinderen te laten nadenken?

‘Zeker. Het fijne is dat een goed geschreven verhaal je meesleept en dat lezen tijd kost. Zo kom je helemaal in het hoofd van het personage terecht en het dilemma dat zich voordoet. Je wordt getriggerd om erover na te denken. Tijdens mijn studie filosofie zocht ik ook steeds naar voorbeelden. We behandelden heel abstracte theorieën over het bewustzijn en vrijheid; ik bedacht daarbij altijd een verhaal waarin iets op de spits werd gedreven, waarin een hoofdpersoon keuzes moest maken.’

Door te lezen, leer je denken, is een van je stellingen. Kun je dat uitleggen?

‘Lezen – uitdagend lezen – is trainen om complexe gedachten en complexe gedachtenstructuren te kunnen volgen en daarmee om te leren gaan. Kinderen hebben daar talent voor, maar moeten het wel oefenen. Toen mijn dochter klein was en ik haar voorlas, realiseerde ik me: ze leest hier thuis een boek, maar ook bij opa en oma en óók op school. Ze had al die verhaallijnen helder en

wist altijd precies waar we gebleven waren. Als je bij het opgroeien met steeds complexere verhalen in aanraking komt, bouw je je begrip verder uit. Je hebt die training nodig om later abstractere teksten te kunnen lezen. Bovendien bereidt de complexiteit van taal je ook voor op de complexiteit van andere vakken, zoals rekenen.’

En als het aan die training ontbreekt, omdat kinderen niet lezen?

‘Om kritisch denken te ontwikkelen moet je zowel je hersens trainen als kennis opdoen. Doe je dat niet, dan krijg je een leerachterstand en een intelligentie-achterstand, die je op den duur niet meer inhaalt. Het levert een armere denkwereld op. Je wordt ook sneller angstig, en dan ligt polarisatie al snel op de loer. Onderwijs ligt aan de basis van alles.’ ●

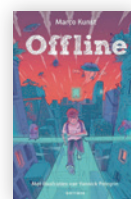
Boeken van Marco Kunst voor 6-12 jaar

Het touw en de waarheid is een filosofisch, sprookjesachtig en veelkleurig verhaal over twee kinderen die elkaar tegenkomen op zee. Met illustraties van Jeska Verstegen, die voor haar tekeningen het Gouden Penneel 2024 kreeg (Lemniscaat, 10+).

De macht van Algas speelt zich af in het jaar 2317, waarin Walcheren, na een grote watersnoodramp, terecht komt in de klauwen van een multinational. Vier kinderen proberen het eiland te redden (Lemniscaat, 10+).

Offline gaat over een nabije toekomst, waarin de echte en de virtuele wereld steeds meer in elkaar overlopen. Mike verhuist naar de stad Nieuw Babylon en ontdekt dat de mensheid in gevaar is (Gottmer, 9+; met illustraties van Yannick Pelegrin).

Foto: Els Zweerink

Avontuurlijke Kinder- boekenweek

'Vol avontuur!' wordt het thema van de Kinderboekenweek 2025. Kevin Hassing, die met zijn serie **Mus en kapitein Kwaadbaard** drie keer de Kinderjury won, schrijft het Kinderboekenweekgeschenk. Ook voor het Prentenboek van de Kinderboekenweek is gekozen voor een populaire reeks: Levina van Teunenbroek en Charlotte Bruijn maken een nieuw deel in hun **Ridder zonder billen**-serie. Simon van der Geest zal een avontuurlijk gedicht voor de Kinderboekenweek schrijven. De 71ste editie van de Kinderboekenweek vindt plaats van 1 tot en met 12 oktober 2025. hebban.nl/kinderboekenweek.nl

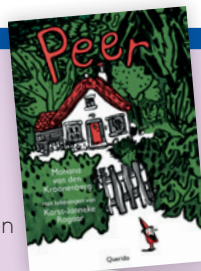
LUDOQ

Vijf titels doen mee in de wedloop voor de Ludoq 2025, de prijs voor het Beste Filosofische Kinderboek. Een vakjury koos uit het boekenaanbod van het afgelopen jaar de shortlist. Vanaf 10 maart kan het publiek op deze vijf boeken stemmen voor de publieksprijs. Genomineerd zijn **Ooz** van Milja Paagman, een prentenboek over Mereltje die met haar vogelpapa mensen gaat kijken in een omgekeerde dierentuin (Leopold, 3+). **Zoef** van Janneke Schotveld, een ontroerend verhaal over afscheid nemen, met illustraties van Nadia Meezen (Van Goor, 6+). **De wonderlijke wereldreis van Zebedeus** van Koos Meinderts, waarin een beer op reis gaat naar het einde van de wereld, met illustraties van Annette Fienieg (Hoogland & Van Klaveren, 8+). **De boom die een wereld was**, waarin Yorick Goldewijk een kleine biotoop tot leven brengt, met illustraties van Jeska Verstegen (Ploegsma, 8+). En ten slotte **Wat ik allemaal zou kunnen zeggen** met 'verhalen om je ondersteboven te filosoferen' van Tiny Fisscher en Katrin Laureyssens en met illustraties van Eva Neiryneck (Samsara, 8+). De uitreiking van jury- en publieksprijs vindt plaats op zondag 6 april in Hilversum tijdens de Week van de Kinderfilosofie. Rond de genomineerde boeken wordt een podcast gemaakt met kinderen, die te beluisteren is via de website. weekvandeKinderfilosofie.nl

Fijn leren lezen

Met **Hanna en Hamza** schreef Janneke Schotveld een nieuw deel in de serie Tijgerlezen. Hanna en Hamza zijn beste vrienden en wonen in dezelfde flat. Omdat Hanna's moeder zo alleen en soms verdrietig is, zoekt het duo een nieuwe vriend voor haar. Dat leidt tot grappige avonturen, die vrolijk worden verbeeld door Arevik d'Or (Querido, 6+).

Ook **Peer** is een grappig nieuw deel in dezelfde serie. Kai gaat uit logeren bij zijn tante Fee in het bos, die verdacht veel op een heks lijkt. Zijn ouders zeggen dat kabouters niet bestaan. Maar als tante Fee een kabouter vindt, die zegt dat hij niet in neefjes gelooft, staat hij toch even raar te kijken. Met tekeningen van Karst-Janke Rogaar (Querido, 6+).

Wie leest
heeft
een goed
verhaal

Krekel
Annet Schaap
Querido, € 19,99 (10+)

'Boeken waren spannender dan het leven zelf'

Acht jaar na *Lampje* komt Annet Schaap met een vervolg op het succesvolle boek, waarmee ze in 2018 zo'n beetje alle jeugdboekenprijzen in de wacht sleepte. *Krekel* speelt in dezelfde wereld als *Lampje* en begint in hetzelfde havenstadje. Het is een fijn universum waarin sprookjes en boeken weerklinken.

'*Krekel* gaat over een jongen en zijn zus, Eliza. Hun vijf broers zijn verdronken op zee, maar Eliza gelooft dat niet. Om ze te zoeken wil ze naar de Witte Kliffen, aan de overkant van de zee. Dat loopt mis en zij en Krekel raken elkaar kwijt. In de verhaalwereld van *Lampje* en *Krekel* kun je iets van de sprookjes van Andersen herkennen, die ik zelf als kind las. Van *De kleine zeemeermin* en *De wilde zwanen* werd ik zo fijn verdrietig, daar had ik soms behoefte aan. Sprookjes, maar ook boeken en verhalen, waren voor mij spannender dan het leven zelf. Ik woonde in een dorp waar niet zoveel gebeurde en was op zoek naar

verhalen, naar een connectie. In een sprookje of een goed boek openden zich allerlei werelden.

Het klotsende water

Ook de verhalen van Paul Biegel las ik graag, van het klotsende water in *De kleine kapitein* tot de sprookjeswereld in *De tuinen van Dorr*. Die boeken maakten me heel verlangend. Dan wilde ik zelf varen, op weg naar de verte. Maar als ik één favoriet boek uit mijn jeugd moet kiezen, dan is dat *Momo* en *de Tijdsparaders* van Michael Ende. Ken je die scène waarin meester Hora Momo meeneemt naar het stille water? Er komt een prachtige tijdsbloem tevoorschijn. Momo is verrukt, ze verdrinkt helemaal in de schoonheid ervan – en dan verfrommelt de bloem. Na een pauze komt er een nieuwe bloem, die nog veel mooier is. Die ook weer vergaat. Na afloop vraagt Momo: waar was ik dan? Je was in je eigen hart, zegt meester Hora. Dat is zo prachtig en waar. In iedere ziel zit iets geweldigs. Het komt en het gaat. Dat troost mij.'

VAK INSPI RATIE

In ***Staan in andermans schoenen*** koos Joke Linders uit de rijkdom aan boeken die zij in haar carrière als literatuurcriticus onder ogen kreeg. Het werd een verzameling titels die haar fascineerden, een stempel op haar drukten, of een onuitwisbare indruk maakten. De selectie bestaat uit prentenboeken, leesboeken en young-adultromans. Zo voert de literaire reis van *Wij gaan op berenjacht* via *Het boek van alle dingen* en *Spider* naar *Meester van de zwarte molen*, *Gebr. en Allemaal willen we de hemel*.

Staan in andermans schoenen

Joke Linders
Schaep14,
€ 20,-

Brieven aan Miyo. Over het lezen van de klassieken met kinderen

Martin Bootsma
Telos Uitgevers,
€ 21,99

'Moet een leraar lezen?' vroeg stagiair Miyo op haar allereerste stagedag. In ***Brieven aan Miyo*** gaat leerkracht Martin Bootsma uitvoerig op deze en andere vragen in. Door verhalen, persoonlijke anekdotes en wijsheden te delen, nodigt hij zijn lezers uit om na te denken over het belang van lezen en de rol van de leraar als verhalenverteller. Bootsma is ruim vijftientig jaar leraar in het basisonderwijs en medeoprichter en teamleider van de Alan Turing-school te Amsterdam.

BOEKGESPREK IN DE KLAS

Doelgerichte
kaartenset

Lezen met De Leescyclus

Hoe krijg je als docent Nederlands grip op de literaire competentie van je leerlingen? **Iris Kamp** en **Yvette Jansen** ontwikkelden de kaartenset *De Leescyclus*. Daarmee kun je de leesontwikkeling stimuleren én monitoren.

Het idee is simpel, maar weldoordacht: met de kaartenset *De Leescyclus* kun je leerlingen gerichte opdrachten geven bij jeugdliteratuur en ze met elkaar een boekgesprek laten voeren. Super handzaam en makkelijk inzetbaar, zo reageren docenten Nederlands die de kaarten in de praktijk gebruiken. Iris Kamp en Yvette Jansen, beiden lerarenopleider aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN), ontwikkelden de set als uitbreiding bij het handboek *Jeugdliteratuur & didactiek*. Dat is bedoeld om studenten van de tweedegraads lerarenopleiding literair competent te maken en hen te ontwikkelen tot enthousiaste leesbevorderaars.

Tekst
Annemarie Terhell
Illustratie
Anne Stalinski

Wat is de achtergrond van *De Leescyclus*?

'*De Leescyclus* is een didactiek waarmee je de lessen jeugdliteratuur zo inricht, dat je de literaire competentie van je leerlingen optimaal ontwikkelt. De cyclus bestaat uit vier fasen: inspireren, kiezen, lezen en verdiepen. Als je je lessen volgens die fasen inricht, stimuleer je de vaardigheden, de ontwikkeling en het enthousiasme op het gebied van literatuur en lezen.'

Kun je uitleggen hoe de kaartenset werkt?

'Die bestaat uit twee delen. In de eerste stapel van 56 kaarten vind je lesactiviteiten, die aansluiten bij de vier eerdergenoemde fasen – elk te herken-

nen aan hun eigen kleur. Er zijn verschillende soorten opdrachten: schrijfoopdrachten, mondelinge opdrachten, kijk-, luister- en leesopdrachten en creatieve opdrachten. Die herken je elk aan een icoontje: een pennetje voor een schrijfoopdracht, een gloeilampje voor een creatieve opdracht. Elke kaart biedt een stappenplan om de activiteit uit te voeren. Zo is er bijvoorbeeld een kaartje met de titel “En toen?”, dat hoort bij de fase “inspireren”. Daarmee kun je als docent een aantal pagina’s uit een nieuw boek voorlezen en op een spannend moment stoppen. Daarna laat je de leerlingen in duo’s bedenken hoe het verhaal nu verdergaat. Dat schrijven ze op in een aantal regels, vervolgens wisselen ze hun teksten uit met andere groepjes. Deze opdracht is bedoeld om ze lekker te maken: wie wil dit boek gaan lezen?’

Waaruit bestaat de tweede kaartenset?

‘Uit 56 gesprekskaarten, die aansluiten bij de verdiepende fase van *De Leescyclus*. Er staan vragen en stellingen op, die helpen bij het voeren van een boekgesprek over een boek, verhaal of gedicht. De leerlingen werken samen, in een leeskring. Om beurten trekken ze een kaartje en reageren ze op de vraag. De andere leerlingen reageren daar weer op, of vragen door. Je kunt er als docent bij gaan zitten, maar je vervult geen actieve rol in het gesprek. Je bent vooral observator. Net als de kaarten met lesactiviteiten, is elke gesprekskaart gekoppeld aan een van de acht doelen van jeugdliteratuuronderwijs: kritisch denken, inzicht in eigen emoties, zingeving, empathisch vermogen, horizon verbreden, verbeeldingskracht, verhaalanalyse en leesmaakontwikkeling. Zo kun je als docent in één oogopslag zien aan welk onderdeel van literaire competentie je werkt.’

Waarom is het zo belangrijk dat die doelen expliciet worden benoemd?

‘Er zijn ontzettend veel werkvormen rondom de verwerking van jeugdliteratuur. Die hebben allemaal hun waarde, maar wij willen dat leerlingen in een doorlopende leeslijn aan hun literaire competentie werken. Het moet verdergaan dan vrijblijvend leesplezier. Die koppeling aan doelen is wat ons lesmateriaal onderscheidt. Als docent kun je meeluisteren en concluderen: dat

onderdeel beheerst deze leerling goed. En gaat het nog niet zo goed, dan heb je meer gesprekskaarten in de set waarmee je aan de slag kunt gaan. Eventueel kun je de kaartjes in een volgend gesprek voor deze leerling voorselecteren.’

Kun je een voorbeeld geven van de vragen op de gesprekskaartjes?

‘Bij het onderdeel “inzicht in eigen emoties” is een van de vragen bijvoorbeeld: “Welk personage zou een goede vriend voor mij zijn?” Bij “verbreden van de horizon” vind je: “Over welk onderwerp in het boek wil ik mijn kennis uitbreiden?” Zo zijn er ook kaartjes rondom kritisch denken, zoals: “In hoeverre is mijn beeld van de hoofpersoon gaandeweg het verhaal veranderd?” Je kunt de doelen duidelijk herkennen in de kolom met icoontjes, rechts op het

“**Je leert juist ontzettend veel van fictieonderwijs**”

kaartje. Er zijn ook flitsvragen, aangegeven met een bliksemschichtje. Daarop moet iedereen in de groep kort reageren.’

Zijn de vragen vergelijkbaar met die in de methode van Aidan Chambers?

‘In principe wel, maar met het grote verschil dat Chambers zijn vragen niet aan doelen koppelt. Dat wilden wij per se wel doen. Enerzijds om af te komen van het imago: lezen doe je voor “de leuk”, want je leert juist ontzettend veel van fictieonderwijs. Door de doelen expliciet te benoemen, heb je veel beter in de gaten op welk onderdeel van literaire competentie het kaartje betrekking heeft. De andere reden was om leerlingen zelf inzicht te geven in hun ontwikkeling. Dat is een erg

abstract begrip voor ze, waar ze weinig mee kunnen. Door de verschillende vragen en stellingen te koppelen aan een icoontje, maak je veel concreter waaraan je werkt.’

Hoe groot zijn de groepjes waarin je kunt werken?

‘We streven naar een groepsmaat van vier tot vijf leerlingen. Dan is er voldoende variatie in perspectieven op het gelezen boek en dat maakt een boekgesprek interessant. Zes leerlingen in een groepje kan ook, maar dan moet je heel duidelijk regels opstellen en naleven, om te zorgen dat iedereen voldoende aan het woord komt.’

Voor welke klassen kun je *De Leescyclus* gebruiken?

‘Voor alle klassen van het voortgezet onderwijs en het mbo. We hebben de set ook voorgelegd aan een groep docenten uit het basisonderwijs. Zij zijn unaniem van mening dat de kaartjes ook inzetbaar zijn in groep zeven en acht. Sommige begrippen zul je moeten toelichten, zoals “perspectief” of “ruimte”. Kaartjes die je te moeilijk vindt, kun je ook eruit halen. Ideaal zou zijn als je als leerling al op de basisschool kennismaakt met *De Leescyclus* en dat je die in het voortgezet onderwijs weer tegenkomt. Dan versterk je echt de doorgaande leeslijn.’ ●

Masterclass

Op de HAN wordt de post-hbo masterclass *Lezen met De Leescyclus* meerdere keren per jaar aangeboden. Deze masterclass gaat in op de didactiek van leesbevordering. Je krijgt meer inzicht in hoe je de literaire competentie van leerlingen kunt versterken, en hoe je als docent de doelen van jeugdliteratuuronderwijs kunt bereiken. Ook worden er korte workshops georganiseerd die betrekking hebben op stimulerend jeugdliteratuuronderwijs. han.nl

Kaartenset *De Leescyclus*
Iris Kamp (boven)
& Yvette Jansen
Coutinho, € 29,95

DE JONGE JURY VIERT FEEST!

De Jonge Jury bestaat 25 jaar en dat wordt gevierd. De organisatie, in handen van Passionate Bulkboek en Stichting Lezen, heeft uit de schatkist aan lesmateriaal van de afgelopen 25 jaar, honderd gratis lesbrieven geselecteerd voor docenten in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Dit lesmateriaal hoort bij de publicatie van *De 100 van de Jonge Jury*, een lijst van jeugdboeken die de afgelopen 25 jaar meedongen naar de Prijs van de Jonge Jury. Alle lesbrieven zijn opnieuw geredigeerd en bevatten gerichte opdrachten voor alle onderwijsniveaus.

Dit feestjaar biedt de organisatie bovendien de mogelijkheid een blijvende verandering door te voeren. Om bibliotheken en mediatheken meer tijd te geven boeken van de groslijst aan te schaffen en docenten beter bekend te laten raken met de lijst, is besloten dat de Prijs van de Jonge Jury niet langer wordt uitgereikt aan de auteur van het beste jeugdboek van het voorgaande, maar eervoorgaande jaar. Dat betekent dat er tijdens de Dag van de Jonge Jury 2025 geen uitreiking zal plaatsvinden, en er dit jaar niet gestemd wordt voor de Prijs van de Jonge Jury. Normaliter bestaat de Jonge Jury uit drie fasen: lezen, stemmen en vieren. Dit jaar bestaat de Jonge Jury eenmalig uit lezen, praten en vieren. Leerlingen gaan in de tweede fase met elkaar in gesprek over wat ze hebben gelezen. De groslijst met de boeken uit 2024 die kans maken op de Prijs van de Jonge Jury 2026 of de Jonge Jury Debuutprijs 2026 is ondertussen gepubliceerd.

Het jubileumjaar van de Jonge Jury wordt op 27 mei uitbundig gevierd met een speciaal programma, in de Doelen, Rotterdam, jongejury.nl

Schrijvers voor Toekomst Een nieuw hoofdstuk voor onze planeet

Diverse jeugdboekenschrijvers die bezorgd zijn over klimaatverandering hebben zich verenigd onder de noemer 'Schrijvers voor Toekomst – Een nieuw hoofdstuk voor onze planeet'. Op hun website schrijven zij: 'Wij geloven dat verhalen een cruciale rol spelen in het creëren van een duurzame toekomst. [...] Ze kunnen een perspectief bieden op hoe een duurzame toekomst eruitziet en verbeelden hoe je daar kunt komen. Daarom willen wij de zorg voor het leven op onze planeet actief verbinden aan literatuur.' De schrijvers werken samen met het platform *Teachers for Climate* (teachersforclimate.nl) dat is bedoeld voor onderwijsprofessionals die zich inzetten voor blijvende verduurzaming van het curriculum, de didactiek en de leeromgeving. Samen met hen wordt gewerkt aan een vakoverstijgend programma dat leerlingen bijpraat over klimaatverandering en inspireert om over de toekomst te schrijven. Daarnaast verscheen in januari de bundel **Hoopvolle verhalen over het einde van de wereld** met bijdragen van onder anderen Marc ter Horst, Marco Kunst, Marloes Morshuis, Anna Woltz en Zindzi Zevenbergen. Deze jeugdboekenschrijvers zijn allemaal aangesloten bij schrijversvoortoekomst.nl en te boeken via de Schrijverscentrale.

NU OOK EEN leesscan VOOR HET VO!

Om het voortgezet onderwijs te helpen met het in kaart brengen van het leesbeleid, ontwikkelde Stichting Lezen een leesscan. In navolging van de leesscan voor het primair onderwijs is ook deze scan bedoeld als een online reflectie-instrument. Middels 28 stellingen met steeds dezelfde vier antwoordopties die lopen van '(nog) niet op orde' tot en met 'op orde', kunnen scholen inzicht krijgen in de staat van hun lees- en literatuuronderwijs. Wat gaat er goed, en waar is winst te behalen als het gaat over bijvoorbeeld rijke leesomgeving, leesbevordering, monitoring en evaluatie, en samenwerking? Schoolbreed werken aan effectief lees- en literatuuronderwijs vraagt om samenwerking. Dus bij voorkeur vullen schoolleiders, verschillende vakdocenten, eventuele taal- en leescoördinatoren en mediathecarissen samen de scan in. Indien de betreffende school deelneemt aan de Bibliotheek op school, kan ook de leesmediaconsulent bij het invullen van de scan betrokken worden. Met de resultaten van de scan kunnen scholen vervolgens gefundeerde keuzes maken voor (nieuw) leesbeleid. De leesscan is gratis te downloaden via lezen.nl en vanaf juni 2025 te vinden op de nieuwe website lezeninhetvo.nl, voor effectief lees- en literatuuronderwijs in het voortgezet onderwijs.

Dageraad boven de boete

Deze maand verschijnt een nieuw deel in **De Hongerspelen**-serie van Suzanne Collins. **Dageraad boven de boete** (Van Goor, vert. Maria Postema, 15+), is het vijfde boek van de dystopische succesreeks over de jaarlijkse hongerspelen waarin jongeren in een live televisieprogramma op leven en dood moeten strijden om het volk in bedwang te houden. Net als deel vier **De ballade van slangen en zangvogels** (2020) is ook Collins' nieuwe YA-roman een prequel: het verhaal speelt zich vijftientig jaar voor **De Hongerspelen** af en gaat over Haymitch Abernathy, de mentor van Katniss Everdeen. Collins baseerde zich daarbij op verlichtingsfilosoof David Hume. 'Voorals zijn idee van impliciete onderwerping en "het gemak waarmee velen worden geregeerd door weinigen",' zo lichtte ze toe. Bovendien leende het verhaal zich volgens Collins voor een diepere duik in het gebruik van propaganda en de macht van degenen die het narratief bepalen: 'De vraag "Echt of niet echt?" lijkt mij elke dag urgenter.'

Foto: Annemarie Terhell

Goed nieuws voor liefhebbers van Erna Sassen's YA-romans: de met zelfspot en tekentalent begiftigde Joshua uit **Zonder Titel** en het vervolg **Neem nooit een beste vriend** keert terug. In **Neem een kip** (verschijnt begin mei) borduurt Sassen voort op Joshua's relatie met Lindsey die niet helemaal verloopt zoals hij had gehoopt. De jongen is jaloers op Lindsey's gedroomde danspartner, die ze op de dansacademie heeft leren kennen. En Joshua mist zijn vrienden uit vier vmbo. Dan belt Zivan, zijn vroegere soulmate die in **Zonder Titel** zijn hart brak toen ze terug moest naar Irak om daar te trouwen. Hoe loopt dat af? Het verhaal is geschreven in dezelfde stream-of-consciousness-stijl als **Zonder titel** en **Neem nooit een beste vriend** en weer voorzien van evocatieve illustraties van Martijn van der Linden die Joshua's tekenhand suggereren. Sassen wordt geprezen om haar sprankelende, taboedoorbreekende schrijfstijl waarmee ze als geen ander de stem van een puber weet te vangen. **Zonder titel** werd bekroond met de Nienke van Hichtum-prijs 2021. **Neem nooit een beste vriend** won de Boon voor kinder- en jeugdliteratuur 2024 en het Beste Boek voor Jongeren 2024. Sassen's boeken verschijnen bij Leopold.

MANGA

Opkomend genre

Als Warme broodjes over de toonbank

Wie van manga houdt, kan in boekhandels en bibliotheken overal in Nederland steeds makkelijker aan de Japanse strips komen. Maar: vrijwel uitsluitend Engelstalige edities. Maakt Nederlandstalige manga in de toekomst een kans?

Tekst
Maarten
Dessing

‘Aan de balie,’ somt Anouk van der Putten van bibliotheek Midden-Brabant op, ‘Als er een mediaconsulent op een school was. Bij groepsbezoeken aan de bibliotheek. Steeds hoorden we weer de vraag of we manga in huis hadden. Toen hebben we een enquête uitgezet waarin we vroegen welke serie er niet mocht ontbreken. Alleen al door de enorme hoeveelheid reacties wisten we dat het nuttig was om een deel van ons aanschafbudget hieraan te besteden.’ Verschillende vestigingen in Tilburg, Waalwijk en Goirle hebben sinds de zomer van 2023 een manga-collectie. In de hoofdstad staan twee kasten in de jongerenhoek. ‘We hebben zo’n vijftien van de populairste series als *Death Note*, *Chainsaw Man* en *Spy Family*. Van de eerste delen hebben we meerdere exemplaren, van de rest één. We hebben niet alles compleet. Dat is ook moeilijk, een serie als *One Piece* telt inmiddels 111 delen.’

Manga, manhwa, Manhua

Steeds meer boekhandels en bibliotheken bieden de Japanse strips aan. En niet alleen grote winkels als Donner in Rotterdam of Scheltema in Amsterdam. Winkels in provincieplaatsen verkopen het net zo goed. Ook bibliotheken hebben ze in hun collectie opgenomen. Bibliotheek AanZet bijvoorbeeld heeft niet alleen in Dordrecht, maar ook in Sliedrecht en Hardinxveld-Giessendam manga neergezet. ‘Wij hebben al zo lang ik me kan herinneren manga

staan,’ vertelt François Punselie van Donner. ‘Rond 2010 was het ook erg populair, daarna zakte het in, maar de laatste paar jaar is het weer enorm gegroeid. Nu hebben we vijfenhalve kast met uitsluitend manga – inclusief een beetje Koreaanse *manhwa* en Chinese *Manhua*. De populairste serie is momenteel *Jujutsu Kaisen* van Gege Akutami.’

‘Toen ik bij de bibliotheek ging werken, ben ik meteen begonnen met de opbouw van een collectie manga,’ zegt Lonneke van der Ark van Bibliotheek AanZet. ‘Ik had dertien jaar bij een boekhandel gewerkt. Daar gingen ze als warme broodjes weg, dus het kon niet anders of in de bibliotheek moesten er ook lezers voor zijn. Dat bleek. Op een Japanfestival kwamen zomaar vijfhonderd jongeren af. Een community op het online platform Discord is ook erg succesvol.’

Voor ieder wat wils

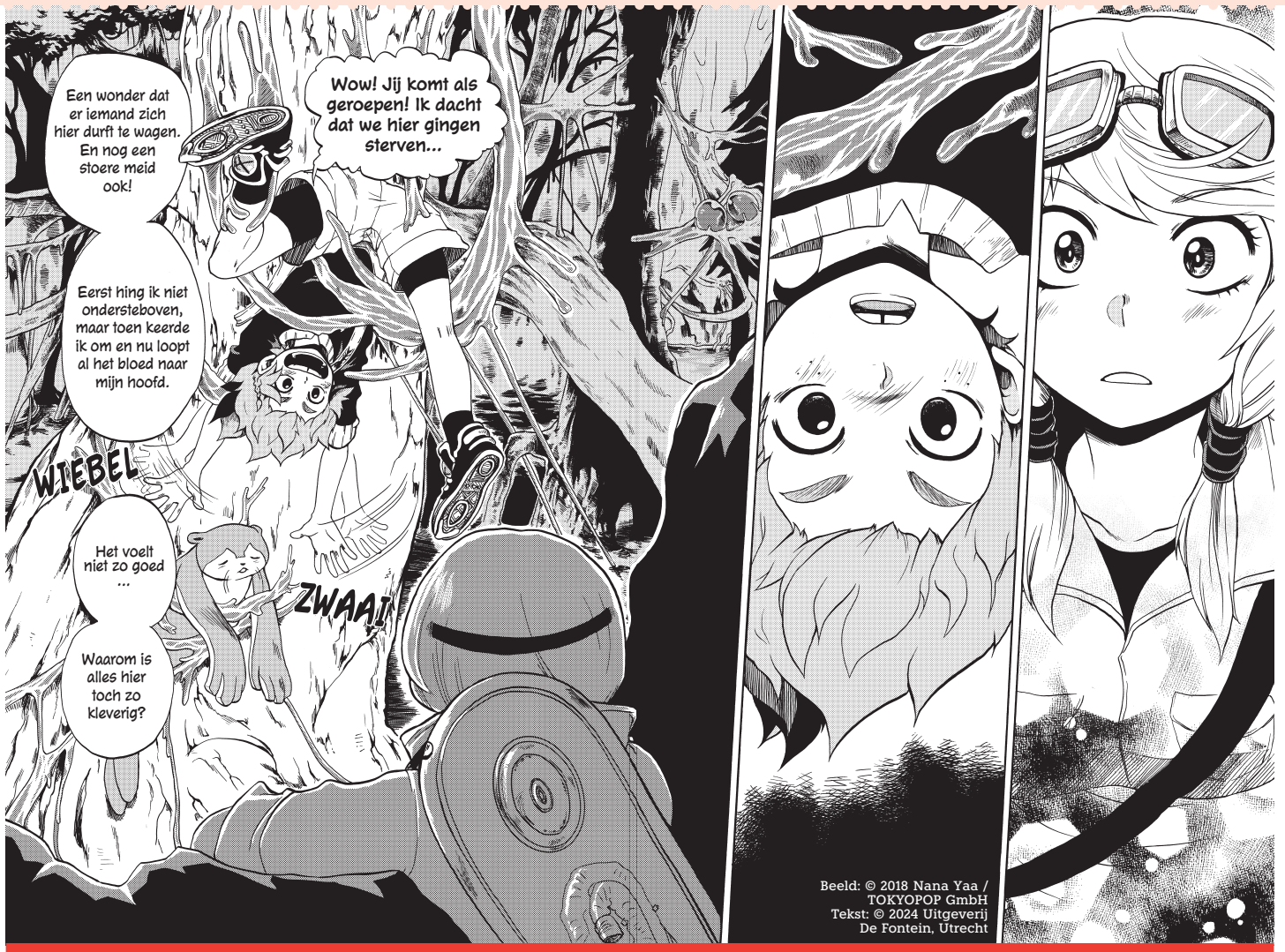
Iedereen die manga aanbiedt, weet: het is vooral in trek bij jonge tieners. ‘Bij de vorige opleving was het publiek zo’n zestien, zeventien jaar oud,’ zegt Punselie. ‘Nu verdringen jongeren van dertien, veertien jaar elkaar bij de kasten, die je met elkaar heel slecht Engels hoort praten – zo graag willen ze de taal gebruiken van alle manga. Alleen als ze een woord niet kennen, gooien ze er een Nederlands woord tussendoor.’

Niet voor niets kiezen bibliotheken ervoor manga bij young adult-afdelingen onder te brengen. ‘Er zijn ook wel volwassenen die het lezen,’ zegt Van der Ark. ‘Vaak omdat ze *Pokémon* uit hun jeugd kennen. En sommige series laten het geweld zo grafisch zien dat ze niet geschikt zijn voor jeugdlezers. *Berserk* bijvoorbeeld. Dat hebben we neergezet op een plek voor alleen vijftienplussers, de leeftijd waarop lezers dat aankunnen.’

Het valt Co Sack van Scheltema bovendien op dat manga relatief veel mensen aantrekt die helemaal niet lezen. ‘Of mensen die wel veel YA lezen, maar verder geen interesse hebben in strips. Manga biedt voor ieder wat wils. Liefde, vechten, seks, geschiedenis – het aanbod is ongelooflijk breed.’ Van der Putten valt hem bij: ‘Vooral de stijl spreekt deze niet-lezers aan, die manga bijvoorbeeld op sociale media veel tegenkomen. Deze groep leent ook vaak *Hoe teken je manga*-boeken.’

De populariteit is dan ook vooral te danken aan games als *Pokémon* en talloze anime-series op een streamingdienst als Netflix. Wie daar van de Japanse beeldtaal is gaan houden, wordt vanzelf nieuwsgierig naar manga. Niet voor niets veert de verkoop van oudere series op als de anime ervan op Netflix uitkomt. Dat de strips voor een westers publiek een exotische vorm hebben, omdat je ze van achter naar voren moet lezen, maakt ze alleen maar interessanter. Toch is de verklaring breder. De populariteit van manga past in een brede waardering voor de Aziatische cultuur, waarin ook het groeiende succes van K-pop en cosplay past. ‘Je ziet het ook steeds meer in het straatbeeld,’ zegt Claudia van der Werf van uitgeverij De Fontein. ‘C&A en Primark bieden t-shirts met anime- en manga-personages aan. Er zijn ook Funko-poppen van de populairste *characters*.’

Nederlandstalig

Dat manga vrijwel uitsluitend in het Engels verkrijgbaar is, maakt niets uit voor de populariteit. 'In onze enquête hebben we gevraagd of dat een probleem was,' zegt Van der Putten van bibliotheek Midden-Brabant. '96 Procent zei van niet.' Sterker nog, denkt Punselie van Donner: de taal draagt bij aan het coole imago. 'In Duitsland en Frankrijk doen vertalingen het goed, omdat het niveau van het Engels daar lager is. Hier speelt dat totaal niet.'

Toch komt er gestaag meer Nederlandstalige manga op de markt. Ooit was een reeks als *Naruto* in vertaling te krijgen. Nog altijd heb je *Pokémon*-albums. Maar het recente succes heeft ook kinderboekenuitgeverijen als De Fontein verleid om aan te haken. Sinds afgelopen najaar is deze begonnen met de series *Goldfish* en *Unico*, dit voorjaar volgt *Limbo*. Fontaine lanceerde de serie *Ki en Hi*.

Niet toevallig richten deze manga's zich op jongere lezers: van negenplus tot twaalfplus. Ook die groep heeft de beeldtaal leren kennen, maar beheerst het Engels niet goed genoeg om het in die taal te lezen. 'We staan voor leesplezier,' zegt Van der Werf van De Fontein. 'Jaren geleden is mijn voorganger daarom gestart met *Het leven van een loser* en *Dagboek van een muts*. Door aan die graphic novels manga toe te voegen, kunnen we kinderen nog meer leeskilometers laten maken.'

“
**Manga
trekt
relatief
veel
mensen
aan die
hele-
maal
niet
lezen**”

De nieuwe series zijn ze allemaal vertaald uit een Europese taal: Engels, Frans, Spaans. Het blijkt voor Nederlandse uitgeverijen ontzettend moeilijk om contact te leggen met grote Japanse concerns – door het tijdsverschil, taalbarrières en hun desinteresse in zo'n kleine markt. 'Maar het is gelukt!' jubelt Van der Werf. 'In de zomer komen we met de serie *Yaiba* voor tienplus. Hopelijk kan ik daarna ook series van het niveau *One Piece* brengen.'

Lessen en spreekbeurten

Gaat deze Nederlandstalige manga aanslaan? Boekverkopers en bibliothecarissen zijn verrast door de eerste verkoopresultaten. 'Van *Goldfish* heb ik een tiental verkocht,' zegt Punselie. 'Niet veel, maar meer dan ik had verwacht.' Toch denkt hij dat Engelstalig zo populair is dat een Nederlandse *One Piece* geen kans maakt. Maar niet iedereen deelt die mening. 'Er zijn genoeg lezers die het prima zouden vinden als je manga in het Nederlands aanbiedt,' denkt Van der Ark. De uitgever zelf hoopt vooral dat een lange adem zich uitbetaalt. 'De boekhandel heeft onze nieuwe uitgaven omarmd,' zegt Van der Werf. 'Van Bruna's tot zelfstandige boekhandels zien ze de potentie. Maar het is lastig om de Nederlandstalige titels onder de aandacht te brengen van lezers. We zijn nu lesbrieven en powerpoint lessen aan het ontwikkelen zodat leraren er les over kunnen geven en kinderen er spreekbeurten over kunnen houden.' ●

Foto: Anne Claire de Breij

Op toneel

Het Nationale Theater speelt **Schuldig kind**, gebaseerd op de gelijknamige autobiografische roman van schrijver, dichter en kunstenaar Ted van Lieshout. In dit boek uit 2017 zoekt Van Lieshout via een geanimeerd en openhartig tweegesprek tussen Ted van vijftien en Ted van negenenvijftig naar een antwoord op de vraag in hoeverre de relatie die hij als kind met een oudere man had, zijn seksuele ontwikkeling en leven sindsdien heeft gevormd. Een eenduidig antwoord geeft hij niet. De jonge Ted denkt niet over alles hetzelfde als de volwassen Ted: met eerlijkheid, zelfspot en brutaliteit ziet hij hoe hijzelf én de maat-

schappij voortdurend veranderen. Voor regisseur Belle van Heerikhuizen gaat *Schuldig kind* 'over een zoektocht naar liefde, ten koste van jezelf. Het is een onderzoek naar nieuwsgierigheid, genot, schuld en schaamte'. Ze hoopt 'op een veel genuanceerder gesprek over misbruik en ouderschap, omdat de slachtoffers daar baat bij hebben. De wereld is niet zwart-wit en seksualiteit al helemaal niet'. Acteurs Bram Coopmans, Florian Myjer en Sander Plukaard spelen ieder Ted én alle mensen die voorbijkomen. *Schuldig kind* is te zien vanaf 12 maart tot en met 28 april. hnt.nl

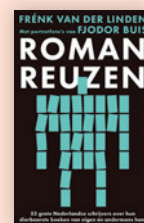
LEESBEVORDERINGSPROJECT **ROMAN- REUZEN**

Interviewer en schrijver Frénk van der Linden en fotograaf Fjodor Buis lanceren in april het leesbevorderingsproject *RomanReuzen*, dat bestaat uit een podcastreeks, boek, fototentoonstelling, bibliotheektournee en postzegels.

Voor ***RomanReuzen*** nam Van der Linden 52 interviews op, waarin schrijvers praten over het beslissende boek dat ze tussen hun vijftiende en vijftwintigste lezen, en de invloed daarvan op hun meest dierbare roman van eigen hand. Wat is het verband tussen die twee

boeken? En hoe verloopt het creatieve proces tussen het lezen van het ene werk en het scheppen van het andere? Bij de podcast-interviews, die vanaf de start van het project gratis worden gepubliceerd op alle luisterplatforms, verschijnt ook het boek *RomanReuzen* (Luitingh-Sijthoff), met portretfoto's van Fjodor Buis, een korte biografie en tekst over de twee gekozen boeken én een QR-code die naar de betreffende podcastaflevering verwijst. Daarnaast worden de foto's van Buis geëxposeerd in het Fotomuseum Hilversum, en komt er een interviewtournee: Van der Linden zal gedurende een jaar 52 keer met een auteur naar een bibliotheek gaan. Het

idee is dat de bibliotheek twee middelbareschoolklassen uitnodigt en leerlingen de schrijver interviewen. Alle schrijvers doen hier in principe aan mee, maar scholen bepalen zelf wie ze uitnodigen. Tot slot: om *RomanReuzen* extra onder de aandacht te brengen zal PostNL een vel met tien postzegels, met een auteursportret van Buis, in een oplage van honderdduizend exemplaren op de markt brengen.

RomanReuzen wordt ondersteund door De Schrijverscentrale, de Nederlandse Boekenbon, de CPNB, het Nederlands Letterenfonds en Libris.

Foto's: Fjodor Buis

GERWIN VAN DER WERF SCHRIJVER BOEKENWEEK- GESCHENK

Wie het negentigste Boekenweekgeschenk zou schrijven, was tot voor kort onbekend.

Ter ere van de jubileumeditie van de Boekenweek moest een schrijfwedstrijd uitmaken wie de eer te beurt zou vallen. Half februari heeft de CPNB bekendgemaakt dat schrijver en literatuurcriticus Gerwin van der Werf (1969) met zijn novelle **De krater** de winnaar van de wedstrijd is, waar in totaal 148 manuscripten voor waren ingezonden. Van der Werf werd gekozen door een vakjury onder leiding van Rik van de Westelaken. De jury noemt *De krater* 'een gelaagd verhaal over een tragikomische roadtrip van drie jongeren. De personages zijn volstrekt authentiek, geloofwaardig en ontroerend. [...] De schrijfstijl is sprankelend en licht; maar achter de humor, nonchalance en flauwe grappen van de jongeren schuilt een groot verdriet, dat – net als een overwoekerde krater miljoenen jaren na een meteorietinslag – op het oog nauwelijks waarneembaar is.' Van der Werf is bekend van romans als **Strovuur** (Atlas Contact, 2020) en **De droomfabriek** (Atlas Contact, 2022). Daarmee bereikte hij de shortlist voor Beste Boek van Jongeren.

De Boekenweek vindt plaats van woensdag 12 t/m zondag 23 maart. Het Boekenweekgeschenk is een cadeau van de boekhandel bij besteding vanaf € 15,- aan boeken.

TIP!

Mensen als zonnen en mensen als manen is het literaire coming-of-age debuut van singer-songwriter Xillan Macrooy. Het verhaal over Lanny die samen met zijn tweelingbroer en zusje in Paramaribo opgroeit, baseerde Macrooy op zijn eigen leven. In beeldende, zintuiglijke en poëtische taal vertelt Macrooy over hoe Lanny na zijn zorgeloze kindertijd jaren die waren gevuld met tekenplezier en muziek, zich steeds meer terugtrekt in de 'maankant van het leven'. Hij vindt zichzelf geen zon. En als duidelijk wordt waar de gevoelens die hij voor zijn beste vriend koestert werkelijk op duiden, breekt een periode aan waarin alles betekenis lijkt te verliezen, zelfs de band met zijn tweelingbroer. Het boek, dat treffend laat zien hoe het is om als zwarte queer jongen in Suriname op te groeien, is onderdeel van

Foto: Marte Broeckman Photography

een drievoudig project: Macrooy werkt ook aan een theatervoorstelling en muziekalbum over hetzelfde thema. *Mensen als zonnen en mensen als manen* verscheen bij Edward van de Vendels nieuwe uitgeverij Blauw Gras, die zich richt op boeken met maatschappelijke thema's voor kinderen, jongeren, twintigers en dertigers.

HÈHÈ HET BOEKENWEEKESSAY

Het Boekenweekessay is tijdens de Boekenweek te koop voor € 5,25.

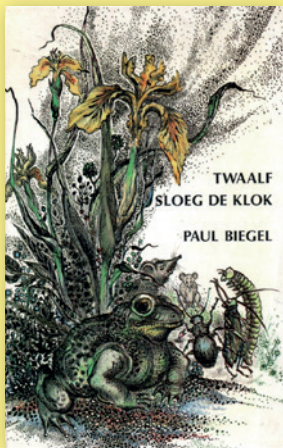
Cabaretier en schrijver van **Taal is zeg maar echt mijn ding** Paulien Cornelisse schreef dit jaar het Boekenweekessay **Hèhè – Over wat we zeggen zonder dat we het doorhebben**. Aansluitend bij het Boekenweekthema 'Je moerstaal' onderzoekt ze hierin op speelse wijze Nederlandse woorden en uitdrukkingen die 'zó ontstellend gewoon zijn dat ze ons bewustzijn meestal ontglippen', zoals 'eigenlijk', 'even' en 'maar'. Woorden die niet perse betekenis toevoegen, maar die wel kleur en sfeer geven. Denk bijvoorbeeld aan de zin 'ik wilde je dit even laten weten'. Of 'Nee maar! Jij hier?'; 'Maak jij je daar maar geen zorgen over.' De titel van het essay verwijst naar wat volgens Cornelisse misschien wel 'het meest Nederlandse woord' is. Aan het tussenwerpsel 'hèhè' wijdt ze het tweede deel van haar essay. Hoe lang is deze 'verzuchting' al in de Nederlandse taal? Wat betekent het? En hoe en waarom gebruiken we het? Zo maakt Cornelisse je niet alleen bewust van wat we zeggen, maar ook van wat het zegt (over ons) dat we het zeggen.

Foto: Frank Ruiter

100 JAAR BIEGEL

Hij zou dit jaar honderd zijn geworden, **Paul Biegel** (1925–2006): de ‘meesterverteller met een rovershart’. Biegel schreef meer dan zestig boeken, veelal sprookjesachtige verhalen over dwergen, trollen en elfen, vol magie, klinkende namen en verzinwoorden. Welke mag je niet overslaan? Dit zijn de favoriete boeken van de *Lezen*-redactie.

**Martijn Nicolaas over
Twaalf sloeg
de klok**

‘Beelden van een tuin met insecten en elfen, de sprookjesachtige namen Siliaakus en Ninotsjka, veel meer herinner ik me niet van *Twaalf sloeg de klok*, dat ik las als kind. Elk hoofdstuk begint hetzelfde: ‘Twaalf sloeg de klok. Twaalf galmende slagen in de donkere gang beneden, en boven, op de zolder van het oude huis, lag een jongetje te slapen. Hij had wonderlijke dromen.’ En in die dromen ontstaat een verhaal van een rups, een tor, een krekkel en twee muizen die de van haar vleugels geroofde humeurige elfenprinses Ninotsjka op sleeptouw nemen. Een symbolisch sprookje over loslaten en een poëtische ode aan de natuur en de verbeelding.’

**Maarten Dessing over
De tuinen van Dorr**

‘Soms vraag je je af of het werk van Paul Biegel te moeilijk is voor beginnende lezers. Het poëtische taalgebruik. De rijke woordenschat, met woorden als “schallen” en “gewelven”. En dan heeft *De tuinen van Dorr* ook nog een niet-lineaire structuur. Het verhaal van prinses Mijnewels reis naar Dorr wordt afgewisseld met haar herinneringen aan tuinmansjongen Jouweniet en het verhaal van een bloem. Maar te ingewikkeld? Toen ik het ooit voorlas aan mijn tienjarige dochter, hing ze aan mijn lippen. Eén hint bleek ook genoeg om te begrijpen dat de bloem de omgetoverde tuinmansjongen was. Maar goed dat ik me bij het voorlezen alleen had laten leiden door literaire kwaliteit.’

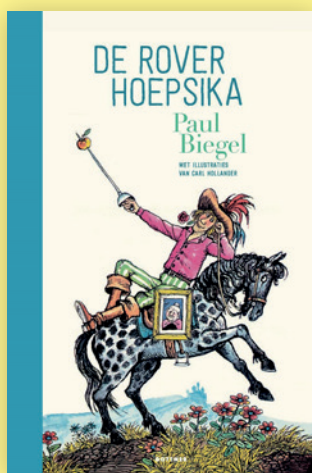

**Mirjam Noorduijn over
Het sleutelkruid**

“Dat is nu het mooiste van een verhaal, dat men iets moet wegslikken na afloop, iets droevigs, waarover men het liefst zou gaan huilen. Zo een verhaal met een brokje.” Dit citaat komt uit *Het sleutelkruid*, Biegels eerste als “beste kinderboek” bekroonde boek en voor mij het eerste boek dat ik als kind van hem las. De sprookjesachtige raamvertelling over de duizend jaar oude koning Mansolein wiens zieke hart “tikt als een scheefstaande klok”, maakte diepe indruk: zou de wonderdokter het geneeskrachtige sleutelkruid wel op tijd vinden, zodat de koning niet hoefde te sterven? Hoopgevend waren de spannende avonturen waarmee het hart van de koning in de tussentijd “als een klok werd opgewonden”: en ja, elke keer dat het nog bleek te kloppen, volgde “een brokje”.

**Desirée van der Zander over
De kleine kapitein**

'De kleine kapitein komt nergens vandaan, maar is er opeens. Bovenop een duintop speelt hij op zijn koperen trompet het lied van de zee: "O zee, o zee / neem mijn bootje weer mee, / het ligt zo eenzaam hier op het droge. / Stuur toch een golf, maar alsjeblieft een hoge." Op een dag is het zover. Onbekommerd en wijdbeens, met de ogen op de kim begint de kleine kapitein aan wat inmiddels een klassieke reeks avonturen is. Ik heb het boek met plezier meer dan eens voorgelezen aan mijn kinderen en altijd maakte het grote indruk. Het lijkt alsof je erbij bent, met Marinka, de dikke Druif en bange Toontje. Samen met de Nooitlek op weg naar de haven van Silikiuu en Het eiland van Groot en Groei. Paul Biegels kleine kapitein is inmiddels een Grote Held. Kinderdagverblijven, basisscholen en restaurants voeren zijn naam. Zijn avonturen zullen hopelijk nog generaties lang door kinderen worden beleefd.'

**Annemarie Terhell over
De rover Hoepsika**

'Luid zingend trekt hij over landwegen, het schilderij van zijn moeder bungelend aan het zadel. Komt hij een koets vol rijke mensen tegen, dan werpt hij een lasso over de kop van de koetsier en trekt hem van de bok in het zand. Daarna neemt hij keurig zijn hoed af en zegt: "Goedemiddag dames en heren, uw geld alstublieft." Want je bent een beleefde rover, of je bent het niet. Paul Biegel schreef *De rover Hoepsika* (en veel andere boeken) eerst als feuilleton voor *Donald Duck*, pas in 1977 verscheen het in boekvorm. Het was een geweldig slimme zet van de toenmalig hoofdredacteur, die tegenstanders van strips wilde laten zien dat *Donald Duck* óók heel educatief was. Ik spaarde die afleveringen. Gefascineerd door de streken van die malle rover en de spannende tekeningen van Carl Hollander werd ik een lezer.'

**Eva Gerrits over
Groot Biegel sprookjesboek**

'Na groot voorleesplezier met *De tuinen van Dorr*, *Het Sleutelkruid* en *De kleine kapitein* leken onze kinderen uitge-Biegeld. "Nu wat anders hoor, mam." Een paar jaar later waagde ik het er weer op, met *Groot Biegel sprookjesboek*. Dit keer geen cliffhangers voor het slapengaan, maar een paar afgeronde sprookjes per nacht, en de magische illustraties van Charlotte Dematons, stonden weer garant voor die onnavolgbare dosis vervoering en verwondering; vooral "De nevelkindertjes" en "Het wolkschip". Hier krijgen ze géén genoeg van: het ligt standaard naast het bed van mijn zoon.'

**Barbara Wormgoor over
De vloek van Woestewolf**

'Als moeder van twee kinderen ontdekte ik het prachtige en fantasierijke *De vloek van Woestewolf*. Geboeid door de dappere personages, wonderlijke figuren, vriendschap en moed lezen we het samen ademloos door. Het verhaal begint aan de voordeur van een dokter die een grote kist met goud ontvangt, met een brief van de Hertog van Woestewolf, met het verzoek of de dokter hem kan genezen van zijn verschrikkelijke goudkoorts. De dokter lijkt niet onder de indruk van de blinkende inhoud, maar bijt zich vast in het raadsel eromheen. Samen met zijn knecht gaat hij op zoek naar het spookkasteel, op de voet gevolgd door de gretige struikrovers Oenk en Boenk. Een geweldig spannend avontuur volgt, waarin de nieuwsgierige dokter fanatiek verklaringen zoekt voor alle spookachtige en wonderlijke figuren die ze tegenkomen. Terwijl zijn gevoelige, loyale knecht zich laat leiden door zijn hart – en emoties.'

Op 25 maart wordt de Biegeldag gevierd. Dan verschijnt ook een heruitgave van zijn eerste boek *De gouden gitaar* met nieuwe illustraties van Ingrid en Dieter Schubert bij uitgeverij Gottmer.

Hoeveel bladzijden móét ik nog

OF: hoeveel mág ik nog?

Het Boekenweekgeschenk is dit jaar uit 149 anoniem ingezonden novelles gekozen door een negenkoppige jury van schrijvers, boekenvakkers en lezers. Een van hen is journalist en podcastmaker **Liesbeth Rasker**, bekend van onder meer de online kroeg die ze iedere maandagmiddag opent op Instagram: *Kroegpraat*.

Tekst
Maarten
Dessing
Foto
Bas van
Hattum

Dat Rasker werd gevraagd voor de jury die het Boekenweekgeschenk van 2025 heeft gekozen, is geen verrassing. Sinds twee jaar organiseert de afgestudeerd neerlandica voor haar bijna tachtigduizend (vooral vrouwelijke) volgers regelmatig een boekenclub – het recentst lezen zij het actieboek van Heel Nederland Leest: *Joe Speedboot* van Tommy Wieringa. Met haar even deskundige als eerlijke en enthousiaste aanpak, slaagt ze erin veel mensen voor het boek te winnen. ‘Ik kom uit een huis vol boeken,’ vertelt ze. ‘Ik heb zelf ook altijd veel gelezen. Mijn *claim to fame* is dat ik de enige van mijn klas was die de boeken voor het mondeling examen daadwerkelijk had gelezen. Ik vond het léúk: lezen en er daarna over praten. Mijn docent, die de hele tijd verveelde pubers door *Het gouden ei* moest trekken, zat bijna

hulend tegenover me. Hij zei ook tegen me: “Misschien moet je Nederlands studeren.” Dat heb ik toen gedaan. Wel pas na een halfjaar Taal en Communicatie, dat oersaai bleek te zijn.’

Wilde je ook zelf schrijver worden?

‘Ik hoef niet zelf romans te schrijven, ik ben alleen een bewonderaar. Ik vind schrijven heel leuk, het zoeken naar kleurrijke formuleringen om iets onder woorden te brengen, maar: voor non-fictie. Ik heb interviews voor tijdschriften gemaakt. Essayistische ervaringsverhalen die tegen maatschappelijke trends aanschuren. Boeken – ik ben nu aan mijn derde boek bezig: over de druk die we elkaar opleggen en de dwingende normen die je moet kunnen negeren om je eigen weg te volgen. Al hóéft een verhaal niet opgeschreven te worden. Als een onderwerp zich beter leent voor een podcast of documentaire, maak ik die.’

“ Het Boekenweek- geschenk is een belangrijk instapmodel

Dan is een verhaal vertellen het belangrijkste?

‘Ik wil net als artsen, politici en advocaten een bijdrage leveren aan de samenleving. Toevallig ben ik goed in verhalen vertellen. Dus probeer ik daar anderen verder mee te helpen. Door me kwetsbaar op te stellen en vanuit mijn eigen ervaring te vertellen over het vroeg verliezen van een ouder of over er bewust voor kiezen om geen kinderen te krijgen, kan dat voor anderen heel waardevol zijn. De vorm is uiteindelijk maar een vehikel voor dat verhaal. Al is bijna alles van taal gemaakt.’

Hebben boeken je, behalve plezier gegeven, zelf ook zo geholpen?

‘Natuurlijk! *The Year of Magical Thinking* van Joan Didion bijvoorbeeld. In dat boek over rouw schrijft ze: “*Life changes in the instant. The ordinary instant.*” Dat is zó mooi, zó waar. Toen mijn moeder overleed en later de vrouw die haar leven zo’n beetje overnam, heeft het me enorm geholpen daar een idee en een gevoel bij te geven.’

Is dat de reden dat je de Kroegpraat Boekenclub bent begonnen: mensen wijzen op de kracht van boeken?

‘Op een Boekenbal een paar jaar geleden ging het er de hele tijd over dat mensen minder lezen. Ik merkte het ook aan mezelf: door alle afleiding kom ik minder aan boeken toe. Toen dacht ik: ik heb dat enorme platform waar elke week tienduizenden vrouwen zich verzamelen, waarom begin ik daar geen boekenclub? Iedereen raadt elkaar toch al vaak boeken aan. Al is dat vooral non-fictie; voor de boekenclub lezen we alleen Nederlandstalige literatuur.’

Dankzij de boekenclub werd je gevraagd als jurylid voor het Boekenweekgeschenk.

‘Dat was een verzoek waarop ik sowieso ja ging zeggen. In mijn wereld werd altijd zo opgekeken tegen zoiets iconisch als de Boekenweek. Alle studenten Nederlands probeerden het Boekenbal te crashen. Ik ook. Met wisselend succes overigens, één keer

moest ik, opgedoft in mijn mooiste jurk, afdruipe. Het is een eer nu onderdeel van de Boekenweek te mogen zijn. Toch schoot ik in een kramp. Er zijn zoveel capabele schrijvers en literaire professionals! Dus waarom zou ik oordelen over wat toch het boek van het jaar is? Durfde ik dat?’

Waarom vind je dat?

‘Alleen al de oplage is gigantisch. Iedereen heeft er ook een mening over. En het is een manier om de wat sceptische lezer, die nooit een roman van vijfhonderd bladzijden op zal pakken, aan het lezen te krijgen. Het geschenk is een belangrijk instapmodel.’

En durfde je het?

‘Ze moesten me een beetje overhalen. Maar ik heb goed nagedacht over wat mijn rol in de jury moest zijn. Er zaten schrijvers in die heel technisch naar bijvoorbeeld stijl keken: “Door deze taal geloof ik het personage niet meer.” Er zaten mensen uit het vak in, die konden beoordelen of het aan kan slaan in de boekhandel. Maar ik kon oordelen als lezer. Biedt het een lekkere leeservaring? Dát wilde ik weten. Raakt het je? Denk je: hoeveel bladzijden móét ik nog, of: hoeveel mág ik nog? Blijft het je bij? Bij de tweede lezing vroeg ik me ook af: is dit een verhaal voor iedereen?’

Schrok je ervan dat er 149 inzendingen waren?

‘Absoluut! Gelukkig hoefde ik ze niet allemaal te lezen. Er was een systeem waarin ieder verhaal door minstens twee juryleden werd gelezen. Pas als die het goed vonden, ging iedereen het lezen. Ik zou een maand naar Florence gaan om daar verhalen door te nemen,

maar dat het er zoveel zouden worden, had ik niet verwacht. Ik ging steeds naar een terras, las daar in drie, vier uur een novelle, hopte door naar een volgend terras en pakte daar de volgende inzending. Omdat ik als gewone lezer oordeelde, wilde ik lezen zoals ik dat het liefste doe: in het openbaar.’

Was het moeilijk een keuze te maken?

‘Uiteindelijk was één verhaal voor iedereen duidelijk de winnaar. Maar daar ging een heel proces aan vooraf, met een longlist, midlist en shortlist. Iedere vergadering was als een intensieve leesclubbijeenkomst. Omdat het allemaal goeie manuscripten waren, was er zoveel te zeggen – over de verschillende mogelijke interpretaties, de lagen die erin bleken te zitten, de thema's die opvallend vaak voorkwamen. En van geen enkele tekst wisten we wie die had geschreven. Dat was een bijzondere leeservaring. Ik besepte toen pas hoezeer je de persoon van de auteur normaal gesproken laat meewegen in je oordeel.’

En toen bleek Gerwin van der Werf de winnaar. Was je verrast?

‘Voordat de notaris de winnaar onthulde, deden we een rondje namen raden. Eén jurylid had het goed. Ikzelf had de naam weleens gehoord, maar kende het oeuvre niet. Daarna heb ik een paar boeken aangeschaft. Want zo werkt het Boekenweekgeschenk óók: als kennismaking met nieuwe schrijvers. Toen ik ooit het geschenk van Lize Spit had gelezen, heb ik daarna al haar boeken gelezen.’

En rond het winnende boek organiseer je een Kroegpraat Boekenclub?

‘Wie weet. Het is een toegankelijk boek, in ieder geval.’ ●

Liesbeth Rasker (Amsterdam, 1988) is journalist, schrijver en podcastmaker. Ze schreef twee boeken over solo-reizen, maakte een

podcast en een documentaire over het vroeg verliezen van een ouder, en host iedere maandag om 17.00 uur *Kroegpraat* op Instagram.

WIE LEEST HEEFT EEN GOED VERHAAL

Interview
Sara de Monchy

Fictie als richting- aanwijzer

Podcast- en theatermaker Sara de Monchy hield en houdt vooral van boeken die de wereld vanuit een kinderperspectief zien: 'Wat Astrid Lindgren zo goed maakt, is de afwezigheid van de volwassen blik. Eigenlijk is dat ook het uitgangspunt van mijn podcast **Sara's mysteries**, waarin ik samen met kinderen geheimen uit hun dagelijkse leefwereld ontrafel. Zo bezien loopt er een directe lijn van de boeken die ik als kind las, naar wat ik nu doe.'

Tekst
Mirjam
Noorduijn
Foto
Elisabeth
Tijssen

'Boeken lezen en verhalen beleven vond ik als kind het allermooiste wat er was, dat stond synoniem voor leven. Het concept "spelen" heb ik eigenlijk nooit helemaal begrepen als kind. Ik kon mij helemaal verliezen in mijn eigen verbeelding: ik vond het fantastisch om te verzinnen hoe al die personages eruitzagen en in mijn hoofd de wereld te schetsen waarin ze leefden. Doordat ik dat zo actief deed, werd ik denk ik onbewust gestimuleerd om zelf te creëren. Ik schreef verhaaltjes op mijn moeders computer. En met vriendjes en vriendinnetjes bedacht ik hele voorstellingen: na school gingen we naar zolder waar verkleedkleden lagen, verzon ik verhalen en deelde rollen uit. De kinderen moesten daaraan dan met bloed, zweet en tranen invulling geven, tot hun ouders ze ophaalden. Ja, dat ik regie ben gaan studeren aan de Toneelacademie in Maastricht en daarna op

het idee van een podcast kwam, is direct terug te voeren op mijn liefde voor boeken en die drang om verhalen te vertellen.'

Wat waren dat voor boeken die je toen las?

'Boeken waarin écht de kinderwereld centraal staat. Zoals *De gebroeders Leeuwenhart* van Astrid Lindgren – dat vond ik zo'n mooi verhaal – of in haar boeken over superdetective Kalle Blomkwist. Zijn strijd met de Bende van de Witte Roos tegen die van de Rode Rozen, en zijn fanatisme om als een detective allerlei veronderstelde misdaden op te lossen, zijn geen spel, zoals volwassenen dat zien, maar werkelijke avonturen. Kinderen spelen niet, maar maken verhalen waar ze zelf deel van uitmaken. Astrid Lindgren heeft dat als geen ander begrepen en neemt haar lezers daarin mee.'

Waar komt die liefde voor het lezen en de vertelkunst vandaan?

‘Hoewel mijn ouders scheidden toen ik nog jong was en dat niet altijd makkelijk was, hebben ze evengoed mijn leesliefde weten aan te wakkeren. Mijn vader kan heel mooi voorlezen. Ik herinner mij goed *De koe die in het water viel* van Peter Spier, dat prentenboek vond ik zo grappig. Maar hij las ook voor uit *Verhalen van de tweelingbroers* van Tonke Dragt en *Harry Potter*. De eerste delen heeft hij helemaal voorgelezen – geweldig vond ik dat, al die stemmetjes die hij deed. Toen we aan deel vier begonnen, vond ik het zo spannend dat ik stiekem zelf verder ben gegaan. Dat was het moment dat mijn vader, die zich nogal bedrogen voelde, zei: “Ga vanaf nu dan maar zelf lezen.” Mijn moeder kon minder goed voorlezen, maar nam mij en mijn zusje wel mee naar de bibliotheek, waar we zoveel boeken mochten lenen als we wilden. Daarnaast gingen we voor elke vakantie naar de kinderboekwinkel Helden & Boeven op de Nieuwmarkt in Amsterdam. Daar mocht ik meerdere boeken uitzoeken om in de vakantie te lezen. Dat was echt fantastisch. Vaak koos ik titels van Lemniscaat, van Thea Beckman, die kon je goed herkennen aan het lemniscaattekentje op de rug en waren lekker spannend.

Overigens vond ik luisterboeken ook heel fijn, veel fijner dan televisiekijken. Ik hield ervan op een krukje voor de cd-speler te zitten en het verhaal zich in mijn hoofd te zien afspelen. Favoriet waren *De kerstboom spreekt* van Paul van Loon en VOF de Kunst, en het kerstverhaal van de serie *De avonturen van Haasje en Rammelaar* van Cees Stolk. Mijn ouders waren in die tijd al gescheiden en dat voelde rond de kerstdagen soms best ingewikkeld. Die verhalen gingen over samenzijn en verbondenheid, daaruit sprak een soort romantiek, een soort melancholie, en heimwee naar hoe het had kunnen zijn. Dat gaf troost, maar stiekem vond ik het ook lekker om me een beetje verdrietig te voelen. Ik denk dat dat luisteren mij eveneens erg heeft geïnspireerd om verhalenverteller te worden.’

Waarom luisterde je liever naar verhalen dan dat je ernaar keek?

‘Ik ben niet zo visueel ingesteld; als je mij vraagt “Wat zie je voor je?” kan ik dat niet goed beschrijven. Ik denk meer

in taal en in muzikaliteit. Tijdens mijn opleiding in Maastricht vond ik het als regisseur heel lastig om rekening te houden met al die verschillende elementen: de kostuums, het decor, de choreografie, en ondertussen moet je er dan op toezien dat de acteurs zo’n verhaal goed neerzetten. Dat was niet mijn meest glorieuze periode. Daarom heb ik mij na mijn opleiding gericht op audio en het maken van podcasts. Ik laat graag iedereen vrij om zelf beelden te verzinnen. Zelfs in het theater streef ik daarnaar. Op zijn best wil ik door een abstract decor of schaduwspel het publiek een duwtje in de rug geven.’

Wat opvalt: je podcastverhalen zijn geen fictie.

‘Dat klopt. Net als dat ik niet in beeld denk, denk ik ook niet in fictie. Ik zoek naar verhalen in de werkelijkheid. Die probeer ik te vertalen in een podcast-drama, of in een theaterstuk. Dus ik zie mijzelf meer als vertaler dan als schepster. Wat ik maak komt altijd voort uit non-fictie, terwijl ik als lezer juist een voorkeur heb voor fictie.’

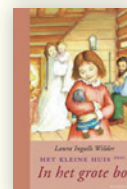
Wat betekent fictie dan voor jou?

‘De boeken waarvan ik als kind al hield, en nu nog steeds houd, zijn de boeken die hun oorsprong hebben in de kindertijd, en waarin je hele mensenlevens ziet veranderen tegen de achtergrond van grote maatschappelijke gebeurtenissen, met alle afslagen die genomen worden, of genomen hadden kunnen worden. Dat soort grote verhalen geven mij inzicht in andere mensen, wat mij helpt om zelf mijn richting te bepalen.

De eerste keer dat ik het gevoel had dat ik een heel mensenleven las, was met de boekenserie *Het kleine huis* van Laura Ingalls Wilder, waarin je Laura leert kennen als klein meisje en ziet opgroeien tot een volwassen vrouw in negentiende-eeuws Amerika. Het boek dat nu heel erg dat gevoel oproept, is *Het achtste leven* van Nino Haratisch-wili: een familie-epos dat zes generaties van één Georgische familie omspant tussen 1900 en nu. Meerdere vrouwen leer je zo goed kennen dat je uiteindelijk helemaal begrijpt hoe Stasia, de oermoeder van de familie met al haar onvervulde dromen en verlangens, geworden is wie ze is. Dat boek laat heel duidelijk zien hoe verschillende generaties elkaar beïnvloeden en

levens kunnen bepalen.

Max, Mischa & het Tet-offensief van de Noorse schrijver Johan Harstad is trouwens ook zo’n boek. Het verhaal gaat over een Noorse jongen die met zijn ouders naar de Verenigde Staten verhuist waar hij zijn oom leert kennen, een Vietnamveteraan. Het is een coming-of-age-roman én een verhaal van een generatie en vriendengroep. Je ziet wat Max drijft, en welke gebeurtenissen tot welke beslissingen leiden. Zo’n boek raakt aan hoe ik zelf in het leven sta en hoe ik tot mijn keuzes kom, waardoor ik het leven aankan.’ ●

Sara de Monchy

(Amsterdam, 1994) is podcast-, theater- en programmamaker. Ze studeerde in 2017 af als regisseur aan de Toneelacademie Maastricht en maakt nu voorstellingen bij STIP theaterproducties in Amsterdam. De Monchy maakt verschillende podcasts, zoals *Ik wil je nog iets vragen* voor abonnementsdienst Podimo, waarin ze de volwassen luisteraar op sleeptouw neemt om grote levensvragen op te lossen. Eerder deed ze dat in haar veelgeprezen kinderpodcast *Sara's mysteries*, waarin ze samen met kinderen vragen uitzoekt die hen niet loslaten. Die vragen draaien altijd om kwesties uit hun eigen leven: waarom doen de burens zo geheimzinnig? Hoe weet je of je voorouders in slavernij hebben geleefd? Waar is het hondje gebleven dat moest verhuizen? In Sara's werk staat de verbeeldingskracht centraal en komen thema's als herinneren, de waarheid verdraaien en onbegrijpelijke ouders vaak terug.

2021-heden

Podcast *Sara's mysteries* (NPO ZAPP)

2021 theateervoorstelling *Het Mysterie van de Grote Mensen* (STIP Theaterproducties)

2023 podcast voor volwassenen *Ik wil je nog iets vragen*

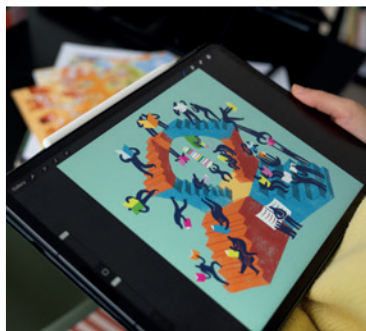
2023 Dutch Podcast Award voor *Sara's mysteries*

2024 publicatie *Sara's mysteries* (Uitgeverij Blauw Gras, ill. Saskia Halfmouw, 8+)

2024 *Sara's mysteries* – de theateervoorstelling (STIP theaterproducties)

OP DE COVER

Een kijkje in het atelier van Davien Dierickx

“ SPEUREN NAAR PAPYRUSROLLEN EN SPROOKJES”

Davien Dierickx maakte voor de Vlaamse Jeugdboekenmaand het speelse *Zoek de geschiedenis van het boek*. In tien gedetailleerde en kleurrijke zoekplaten laat ze zien hoe het boek zich ontwikkelde – van kleitabletten en ouderwetse drukkerijen, tot aan de moderne jeugdbibliotheek met feesthoedjes en glijbanen.

Davien Dierickx woont in Diksmuide, een charmant stadje in de Vlaamse Westhoek, waar de historische panden zijn opgetrokken uit zonnig gele steen. Ze is afkomstig uit Brussel en woont hier nu twee jaar, vertelt ze. ‘In de regio Brussel is het duur wonen. Voor mijn werk maakt het niet uit waar ik mij vestig, dus ik dacht: ik zoek de rust op.’ Op tafel staan legobloemen in een vaas, daarnaast een standaard voor de iPad. ‘Vroeger werkte ik veel met waterverf, tegenwoordig vooral digitaal, omdat het zoveel efficiënter is.’

Beeldverhaal

Dierickx was pas tweeëntwintig toen ze klaar was met de kunstacademie ‘Ik volgde de bachelor “Beeldverhaal” in Brussel. Het ene halfjaar kreeg je les in grafisch ontwerpen, het andere in illustreren en het vertellen van verhalen. Na mijn afstuderen ben ik meteen als zelfstandige begonnen. In de zomer

had ik een studentenjob, maar die moest ik afzeggen omdat ik werd gevraagd voor de illustraties in *Cecilia ondersteboven*.’ Het was een vliegende start, vertelt ze, maar toen kwam corona. ‘Het werd wel even spannend. Wat gebeurt er nu, dacht ik. Hoe ga ik hieruit geraken? Gelukkig kon ik voor de gemeente Dilbeek communicatiematerialen voor de coronamaatregelen illustreren. Ik heb het op mij af laten komen, maar wist niet of het zou gaan lukken om te blijven illustreren zonder bijbaan.’

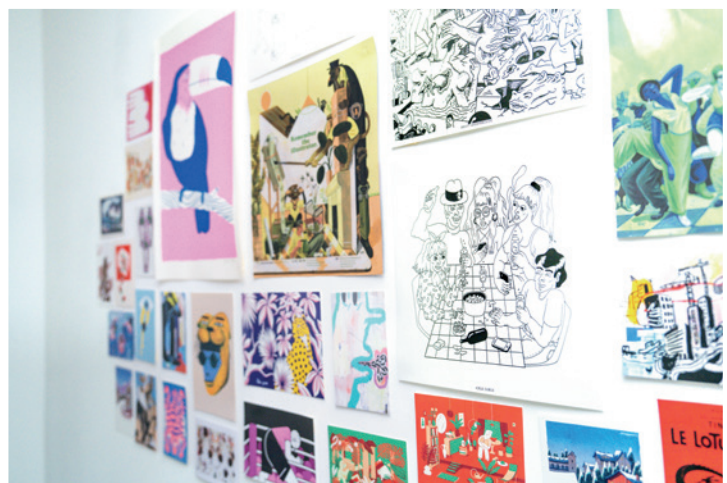
Kleurrijke affiches

De studiegenoten die nog voor hun brood illustreren kan ze op één hand tellen. ‘Veel hebben een educatieve master gevolgd en zijn gaan lesgeven. Ik dacht: ik ga het toch proberen. Lesgeven is niks voor mij. Toch bleef ik lang onzeker. Ik heb altijd hard gewerkt, maar ik vind mijzelf niet de allerbeste tekenaar.’

Tekst en foto's
Annemarie Terhell

Davien Dierickx

Intussen gaat het haar voor de wind. Als zelfstandig illustrator maakt ze stijlvolle, uitnodigende affiches en tekeningen voor tijdschriften, culturele instellingen en gemeenten. Daarnaast zijn er de prentenboeken, waar ze veel tijd in steekt. 'Ik probeer het nu wel af te bakenen met één prentenboek per jaar. Anders komen andere opdrachten in het gedrang.'

Oudste bibliotheek

En nu is er *Zoek de geschiedenis van het boek*, het eerste prentenboek dat ze helemaal zelf verzorgde. Trots legt ze de drukproeven op tafel, elke spread heeft een eigen sfeer en kleur. Blauw en wit voor de oude Grieken, die het eerste westerse alfabet uitvonden. Warme tinten geel en bruin voor de Duitsers en de uitvinding van de boekdrukkunst. 'Voor sommige prenten was het lastig om beeldmateriaal te vinden, zoals de oudste bibliotheek ter wereld in Fez.

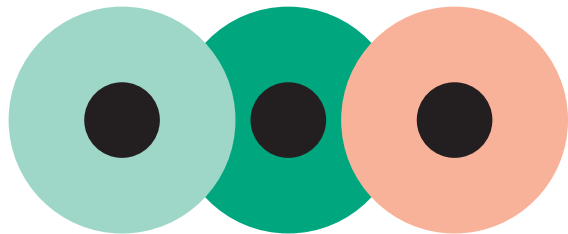
Hoe zag het er daarbinnen uit? Ik heb dat voorgelegd aan experts. Marokkaanse thee was er in die tijd niet, dus de theepotten heb ik weggelaten. Maar om er echt een zoekplaat van te maken, heb ik mij wel wat dichtelijke vrijheid gepermitteerd.'

Kikkerprins

Elke zoekplaat heeft een legenda die aangeeft waarnaar je kunt speuren: papyrusrollen, boeken, figuurtjes en sprookjes. Om Rapunzel, de kikkerprins, de Chinese nachtegaal en de rattenvanger van Hamelen te vinden, moet je heel goed kijken. Maar ook voor oudere kinderen moet het interessant zijn, vindt ze. Nu het boek bijna in de winkel ligt, is ze benieuwd naar de reacties. 'Ik ben er zo gefocust mee bezig geweest dat ik hoop dat ik niks over het hoofd heb gezien. Vooral hoop ik dat het duidelijk en leuk genoeg is voor kinderen.' ●

“
Ik probeer
het af
te bakenen
met één
prenten-
boek
per jaar

Davien Dierickx (Ukkel, 1997) volgde als tiener kunstonderwijs aan de Stedelijke Academie voor Beeldende Kunsten in Aalst. Na het behalen van haar middelbareschooldiploma ging ze naar de kunstacademie Sint-Lukas in Brussel. In 2019 debuteerde ze als kinderboekillustrator in *Cecilia ondersteboven*, met tekst van Ingrid Verhelst. Er volgden illustraties in het non-fictieboek over filosofie *Zijn er nog vragen?* (2020), vrolijke tekeningen in jarenvijftigstijl voor *De zoo van Zwartelgoud* (2022) en gestileerde, humoristische illustraties in *Liegen is leuk* (2023). *Zoek de geschiedenis van het boek* verscheen in februari bij uitgeverij Horizon.

NIEUWE INITIA-TIEVEN

Het enthousiasme waarmee **Jacqueline Terwijn** het lezen in haar bibliotheek bevordert, leverde haar de titel Jeugdspecialist van het jaar op. **Gioia Tolmeijer en Rosemary Vonk** portretteerden hun Arnhemse docenten met hun favoriete boek.

Jacqueline Terwijn

“**Supertof om jeugd-specialist van het jaar te zijn**”

‘Specialist educatie bij de bibliotheek is de meest fantastische baan van de wereld. Ik heb de pedagogische academie gedaan, maar ik ben blij dat er eind jaren tachtig nergens een baan in het onderwijs te krijgen was. Als ik voor de klas was beland, was “lezen” maar een van de vele dingen die ik had moeten doen. Bij de bibliotheek heb ik me kunnen specialiseren in wat ik het liefst doe. Dat ik ben verkozen tot beste jeugdspecialist van 2024 is natuurlijk supertof. En ja, er staan heel mooie woorden in het juryrapport: “altijd bezig met netwerken en nieuwe verbindingen aanleggen”, “veel kennis van de laatste stand van zaken op het gebied van meertaligheid”, “het overweldigende enthousiasme waarmee ze het Kinder-

Tekst
Maarten
Dessing

“**Soms passen docent en boek heel goed bij elkaar**”

‘Vlak voor de kerstvakantie hebben we ze opgehangen in een gang van het Olympus College waar bijna iedereen er langsloopt: een stuk of vijfendertig foto’s van onze docenten met hun favoriete boek. Er zit van alles tussen: Nino Haratschwili, *Matilda*, Harlan Coben, *Wees onzichtbaar* van Murat Isik. Op elke foto staat een quote van de docent over de waarde dat het boek voor hem of haar heeft. Hopelijk verleidt het goede voorbeeld leerlingen meer te gaan lezen.

Soms passen docent en boek heel goed bij elkaar. Een optimistische grote man met een baard staat op de foto met *De meeste mensen deugen* van Rutger Bregman. Want: “Zo sta ik in het leven,” zegt hij erbij. Maar er waren ook verrassingen. Een gymdocent wilde op de foto met twee boeken over taekwondo: het boek dat hem had geïnspireerd die sport te gaan beoefenen én het boek dat hij er zelf over had geschreven. We wisten helemaal niet dat hij dat had gedaan! Dat is ook het leuke als je mensen naar hun favoriete boek vraagt: je komt zoveel over ze te weten.

We hebben dit project bedacht omdat – net als overal in het land – de taalontwikkeling van leerlingen het leren in de weg stond. Vanuit alle docenten kwam de vraag: wat doen we eraan? Rosemary heeft met de taakgroep basisvaardigheden het taalbeleid opgezet. Het belangrijkste spoor daarin is de introductie

boekenfestival in Doetinchem heeft opgezet". Ik haal de meeste lol uit het nemen van nieuwe initiatieven. Dat is nodig ook. Kijk maar naar de PISA- en PIRLS-ranglijsten, de resultaten van Nederland zijn niet dat je zegt: hieperdepiep. Tegelijk is steeds meer bekend uit wetenschappelijk onderzoek over wat werkt: rijke taal hanteren, fysieke boeken gebruiken, praten over boeken. Het is belangrijk dat te vertalen in nieuwe projecten. Een van die initiatieven is inderdaad het Kinderboekenfestival, waar iedereen in de stad bij was betrokken, van de pabo tot de kinderboekhandel. In twee dagen waren er activiteiten op zestien verschillende locaties. Op elke locatie kon je een stempel laten zetten. Van de zestienhonderd kinderen die er waren, hadden er na afloop wel vierhonderd een volle stempelkaart. Op 24 en 25 mei is de tweede editie. Ook het prijzengeld – duizend euro – stop ik in een nieuw project. Rond meertaligheid, omdat het zo belangrijk is de thuistaal van kinderen te versterken. De voorlopige naam is "Vertelpad". Het komt neer op een parcours dat je langs het verhaal van een prentenboek voert. Op verschillende plekken kun je dan via een qr-code laten voorlezen en opdrachten doen. Uiteraard in veel talen die in Doetinchem worden gesproken.' ●

Foto: Maarten Westmaas

COLUMN

David Vlietstra

(Franeker, 1978) is leerkracht en kinderboekenschrijver. Hij geeft les aan groep vier op een basisschool in Paterswolde. In 2015 debuteerde hij met *Meester Bakkebaard* (Clavis, 4+), over een impulsieve kleutermeeester. Daarna volgden boeken over uiteenlopende onderwerpen. Vorig jaar verscheen *De lijst van Violet Sopjes* (Gottmer, 10+) over een meisje dat ondanks haar sociale angst toch besluit om met elk kind uit haar klas een speelfaarspraakje te maken.

Reading challenge

In het afgelopen jaar las ik zestien boeken. Een aantal waar veel abonnees van dit tijdschrift waarschijnlijk meewarig om zullen glimlachen. Het waren er zelfs nog minder dan zestien geweest als ik niet een leesuitdaging was aangegaan met mijn goede vriend Tsjipke, naar aanleiding van een gesprek over goede voornemens. We lazen te weinig en dat moest anders. Ik noem het hier 'leesuitdaging', maar ons WhatsApp-kanaaltje hierover heette *reading challenge* – dat vonden we iets stijlvoller klinken.

Aan het begin van het kalenderjaar spraken we af dat we anderhalf boek per maand wilden lezen, achttien in totaal. Tsjipke leest over het algemeen veel non-fictie en ook veel in het Engels. Boeken voor volwassenen, soms ook taaie kost. Ik leef juist in een kinderboekenbubbel, vanwege mijn werk als leerkracht en als kinderboekenschrijver. Dat wrong, want *Lampje* leest toch net iets makkelijker dan *Stolen Focus: why you can't pay attention and how to think deeply again*. Daar voelde ik me bezwaard over, maar dat vond Tsjipke niet nodig. De toon in ons WhatsApp-kanaaltje bleef vriendelijk en stimulerend. Het ging er niet om wie er hoogwaardigere boeken las of om wie er vóór lag, het ging erom dat we allebei op onze eigen manier de eindstreep zouden halen.

“**We lazen te weinig en dat moest anders**”

Tsjipke vroeg of hij alsjeblieft *Shogun* als twee boeken mocht tellen omdat het zo enorm dik was. Zoals op de middelbare school, toen *De ontdekking van de hemel* dubbel telde. Ik vond het prima. Ik mocht toen van hem mijn eigen kinderboek, dat net was verschenen en dat ik zeer tevreden van kaft tot kaft had zitten nalezen, ook meetellen. Ik vind lezen echt leuk, maar ik heb ook veel andere hobby's die mijn aandacht vragen en daardoor raakte ik toch achter op mijn achttien-boeken-schema. Op school las ik stukken voor uit *De GVR* en ik overwoog even om die ook te laten meetellen, maar mijn duo-collega las op haar dagen verder, dus dat telde niet, vond ik zelf. Een andere noodgreep dan maar: het Boekenweekgeschenk van Lize Spit – 89 pagina's. Tsjipke vond het goed. Sterker nog, hij wilde het daarna graag van mij lenen omdat ik er zo enthousiast over vertelde.

De spoiler stond al in de eerste regel: ik heb het doel net niet gehaald. Zestien van de achttien. Tsjipke precies evenveel. Toch vond ik onze reading challenge een succes. Ik heb er meer door gelezen en het was ook gewoon gezellig. Een beetje kletsen over boeken en over lezen. Dit jaar proberen we er twintig. Zodat we gemiddeld toch nog aan achttien komen. En wie weet mag ik mijn eigen boek dit jaar wéér meetellen.

van taalgericht vakonderwijs, maar we hebben ook een preventie-uitvalplan en we zijn begonnen met het stimuleren van leesplezier.

Op een studiedag over leesplezier begin dit schooljaar, vertelde Jeroen Dera ons dat wij het voorbeeld zijn. In de huiskamers in de wijken rond school wordt weinig gelezen, wij moeten het laten zien. Toen ontstond het idee van de posters. Of ze effect hebben, zal moeten blijken. De eerste reactie van leerlingen is in ieder geval positief. Ze waren geprikkeld: "Waarom hangt dat daar?" We gaan nu in gesprek met leerlingen over hún favoriete boek. Hopelijk willen zij ook op de foto. Als leerlingen hun *peers* zien lezen, werkt dat nog beter als voorbeeld.

We zullen het effect wel monitoren. Niet met harde data, maar door goed te volgen of we leerlingen vaker met een boek op school zien en of ze meer gaan lezen tijdens lessen.' ●

AGENDA

MAART

12-23 MRT

Boekenweek hebban.nl/boekenweek

Het thema van de negentigste Boekenweek is 'Je moerstaal'. Op zondag 23 maart bezoek je een van de deelnemende musea gratis op vertoon van het Boekenweekgeschenk.

25 MRT

Prijsuitreiking de Boon deboon.be

De Boon voor kinder- en jeugdliteratuur en de Boon voor fictie en non-fictie worden bekendgemaakt in de Schouwburg in Leuven.

APRIL

Maand van de Filosofie

maandvande Filosofie.nl

Het thema van 2025 is 'Mij een zorg'. Tommy Wieringa schrijft het essay, Marco Kunst het jeugdboek. Met de uitreiking van de Socratesbeker voor het meest prikkelende filosofieboek van het afgelopen jaar en de Ludoq aan het beste filosofische jeugdboek.

2 APR

Lezen Centraal in Utrecht

met als thema 'De Kracht van meertaligheid' (uitverkocht).

2 APR

Uitreiking Gouden Ganzenveer aan Bart Van Loo

goudenganzenveer.nl

4-11 APR:

Media Ukkie Dagen mediawijsheid.nl

8 APR

Slotdag De Inktaap inktaap.nl

Genomineerd zijn *Kindertrein uit Boedapest* van Emy Koopman, *Luister* van Sacha Bronwasser en *W. van Tiemen Hiemstra*. De literaire jongerenprijs van Nederland wordt uitgereikt in de Doelen in Rotterdam.

12 APR

Prijsuitreiking Woutertje Pieterse Prijs

woutertjepieterseprijs.nl

Te horen op Radio 1 in *De Taalstaat*

24 APR

Bekendmaking winnaar De Grote Poëzieprijs

veerhuisrotterdam.nl

MEI

17 MEI

Finale Read2Me!

read2mevoorleeswedstrijd.nl

19 MEI

Bekendmaking Libris Literatuurprijs

librisprijs.nl

20 MEI

Finale De Nationale Voorleeswedstrijd

denationalevoorleeswedstrijd.nl

21 MEI

Annie M.G. Schmidtlezing

literatuurmuseum.nl

25 MEI

Het Mooie Kinderboekenfestival in Amsterdam

kinderboekenfestival.nl

28 MEI

Bekendmaking winnaars Kinderjury

kinderjury.nl

JUNI

1 JUNI

Bekendmaking winnaar Hebban Thrillerprijs

hebban.nl

PABO BOEK

2025

3

BEKROONDE KINDERBOEKEN

HET BOEK DAT GEEN JUF OF MEESTER MAG MISSEN

PABOBOEK2025.NL

Nieuwe stemcampagne voor pabostudenten

Stichting Lezen organiseert dit jaar voor het eerst een stemcampagne speciaal voor pabostudenten: Pabo Boek 2025. Taalstimulering en leesbevordering behoren tot de basistaken van iedere leraar. Om goed voorbereid te zijn op hun taak als leesbevorderaar hebben aankomend professionals kennis nodig over (jeugd-) literatuur. Pabo Boek 2025 stimuleert leraren in opleiding om de drie genomineerde boeken zelf te lezen en te gebruiken in de klas. Wij wensen de studenten veel plezier en succes bij het uitbrengen van hun stem.

Steun tijdschrift *Lezen* met een vrijwillige bijdrage van €15,- per jaar

Zo kunnen wij het blad blijven maken! Alvast bedankt voor uw medewerking.

Hoe kunt u bijdragen?:

Maak €15,- of meer over naar rekeningnummer: **NL71 ABNA 0106 1306 68** onder vermelding van Tijdschrift Lezen.

Of scan deze QR-code voor betaling.

